

Załącznik Nr 1
do Zarządzenia Burmistrza Świecia
Nr 703/20 z dnia 23listopada 2020 r.

**GMINNY PROGRAM PROFILAKTYKI
I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH
NA 2021 ROK**

ŚWIECIE

Wprowadzenie

Żyjemy w erze globalizacji. Ma ona dla nas pozytywne jak i negatywne skutki. Według Doroty Czajkowskiej - Majewskiej globalizacja jest „*wehikulem postępu, poprawy warunków życia i zdrowia ludzkości*”¹. Panujące przekonanie, o tym, że dzięki globalizacji nastąpiła poprawa warunków życiowych wielu społeczeństw jest pozytywnym faktem, aczkolwiek trzeba mieć na uwadze to, że istnieją też negatywne konsekwencje globalizacyjne takie jak: zwiększenie ubóstwa, nasilanie się bezrobocia, bezdomności oraz wszelkie różnice między narodami bogatymi i biednymi. W rezultacie w społeczeństwie polskim powyższe problemy społeczne są coraz bardziej widoczne.

Jerzy Kwaśniewski przez problem społeczny rozumie takie zachowania ludzkie i zjawiska społeczne, które ze względu na swój charakter, skutki czy intensywność występowania postrzegane są i odczuwane przez członków danej społeczności jako istotne dolegliwości w życiu zbiorowym, domagające się rozwiązania. O problemie społecznym mówimy wówczas, gdy dane zjawisko spełnia kilka kryteriów:

- dotyczy wielu osób w społeczności,
- ma charakter powtarzający się, a nie jednorazowy,
- jest postrzegane i odczuwane przez członków danej społeczności jako istotne dolegliwości w życiu zbiorowym,
- domaga się rozwiązania,
- można mu zaradzić poprzez zbiorowe działanie ².

Jacek Wódz zauważa, że należy odróżnić problemy społeczne od patologii społecznej. Patologia wiąże się z widocznym łamaniem ładu społecznego, a także często jest zawiniona przez osoby nią objęte, natomiast problem społeczny jest zjawiskiem, które nie jest bezpośrednio zawinione przez osoby nim dotknięte. Problemy społeczne „(...) *następują często na skutek samego funkcjonowania systemu społecznego, albo pewnych społecznych zjawisk zewnętrznych i nie są celowym łamaniem ładu społecznego*”³.

Do problemów społecznych, które w ostatnich dekadach dają najwyraźniej znać o sobie w polskiej rzeczywistości należy zaliczyć: alkoholizm, narkomanię, nikotynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, hazard, bezradność opiekuńczo-wychowawczą oraz wykluczenie społeczne. Każdy z tych problemów wymaga odmiennego podejścia i działań specjalistów.

¹ Czajkowska- Majewska D., *Człowiek globalny*, s. 99.

² Kwaśniewski J., *Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych*, s. 7.

³ Wódz J., *Socjologia dla prawników i politologów*, s.172.

Punktem wyjścia wszelkiej interwencji socjalnej jest diagnoza, będąca niezbędnym elementem poprawnie zaplanowanego procesu zmian. Pomaga ona zidentyfikować negatywne, nieakceptowane zjawiska, a także niezaspokojone potrzeby i oczekiwania mieszkańców.

Podstawy prawne

Obowiązek corocznego uchwalania niniejszego Programu wynika z art. 4¹ ust. 2 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2019 r., poz. 2277 z późn. zm.).

Ponadto Program ten realizowany jest na mocy następujących aktów prawnych:

1. ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2019 r., poz. 2277),
2. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U z 2020 r., poz. 218 z późn. zm.),
3. ustawa z dnia 09 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2019 r., poz. 111 z późn. zm.),
4. uchwały Nr 54/03 Rady Miejskiej w Świeciu z dnia 30 stycznia 2003 r. w sprawie utworzenia Świetlicy Profilaktyczno – Wychowawczej „Gniazdo” w Świeciu,

Sposób realizacji

1. Programu realizowany jest przez Urząd Miejski w Świeciu, natomiast koordynowany przez Koordynatora Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
2. Program realizowany będzie przez cały rok kalendarzowy w ramach środków finansowych gminy pochodzący z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, zaplanowanych w budżecie Urzędu Miejskiego w Świeciu.

Opis zjawiska na podstawie diagnozy

Cele i ogólne założenia badania

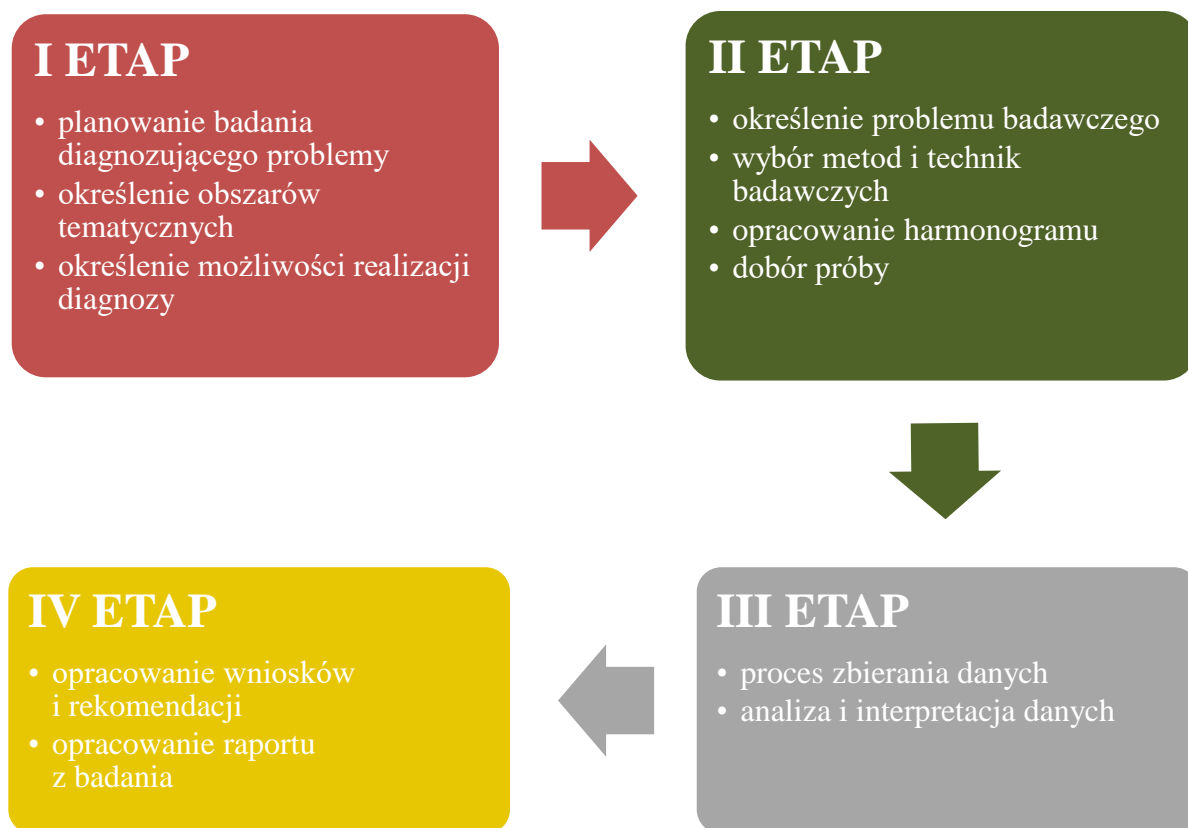
Niniejsza diagnoza realizowana na zlecenie Urzędu Gminy w Świeciu ma na celu ukazanie skali różnych problemów społecznych występujących na terenie gminy Świecie.

Zakres działań badawczych odnosił się do zidentyfikowania następujących kwestii:

- zidentyfikowania problemów społecznych występujących wśród dzieci, młodzieży i dorosłych mieszkańców Gminy,
- zidentyfikowania przyczyn lub czynników wywołujących sytuacje problemowe,
- określenia skali oraz zakresu występujących problemów społecznych,
- pokazania rozwiązań mających na celu wyjaśnienie sytuacji problemowej lub złagodzenie jej skutków.

Przeprowadzone badanie diagnozujące problemy społeczne składało się z kilku etapów, które zostały przedstawione poniżej.

Rysunek 1. Etapy diagnozy

Problematyka badania

Poniżej zaprezentowane zostały problemy społeczne, do których odnosił się zakres prac badawczych.

PROBLEM ALKOHOLOWY (ALKOHOLIZM) – według WHO to „wszelki sposób picia, który wykracza poza miarę tradycyjnego i zwyczajowego spożycia albo poza ramy obyczajowego, przyjętego w całej społeczności, picia towarzyskiego bez względu na czynniki, które do tego prowadzą”⁴. Alkoholizm ściśle wiąże się z negatywnymi zjawiskami społecznymi takimi jak: bezrobocie, przemoc, ubóstwo, czy zachowania kryminalne. Problem alkoholowy wśród współczesnych społeczeństw jest problemem o bardzo szerokim zasięgu, w związku z tym tej kwestii poświęcono najwięcej miejsca w poniższej diagnozie.

PROBLEM PRZEMOCY W RODZINIE – przemoc jest intencjonalnym i zamierzonym działaniem człowieka, które ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Definicja przemocy w rodzinie wg ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie mówi, że: „Przemoc w rodzinie należy rozumieć jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa albo dobra osobiste osób najbliższych lub innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, narażające szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

PROBLEM PRZEMOCY RÓWIEŚNICZEJ – WHO określa przemoc jako „użycie z rozmysłem siły lub groźenie nią, przeciw sobie, innej osobie, grupie lub społeczności, co prowadzi do zranienia, śmierci, lub szkody psychicznej, a także do zaburzeń rozwojowych i upośledzenia społecznego”⁵. Nowym problemem, który pojawia się coraz częściej wśród polskich uczniów to zjawisko cyberbullyingu lub inaczej mówiąc cyberprzemocy. Poniższa tabela przedstawia różne sposoby rozumienia cech charakterystycznych dla systematycznej przemocy rówieśniczej w szkole i jej cyfrowego odpowiednika.

Tabela 1. Dręczenie szkolne i cyberbullying - różne rozumienie właściwości dręczenia w tradycyjnym dręczeniu i cyberbullyingu

⁴Pilch T., *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku*, str. 92.

⁵*Przemoc i agresja w szkołach w Europie – sposoby przeciwdziałania*, Polskie Biuro Eurydice, Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, Warszawa 2007.

Kryterium wyróżniające	Tradycyjny bullying	Cyberbullying
Powtarzalność	Wynika z wielokrotnego działania sprawców.	Może wynikać z cech samego materiału zamieszczonego w Internecie, który jest albo wielokrotnie kopiowany, albo długotrwale obecny; w obu tych przypadkach ofiara doświadcza powtarzalnej wiktyimizacji.
Nierównowaga sił	Wynika z przewagi ilościowej, fizycznej lub psychologicznej sprawcy bądź sprawców.	Może wynikać z większych kompetencji sprawców w zakresie obsługi nowych technologii komunikacyjnych.
Intencjonalność	Jest operacjonalizowana najczęściej jako świadoma chęć skrzywdzenia ofiary.	Część badań wskazuje, że ze względu na cechy komunikacji zapośredniczonej (m.in. redukcja sygnałów niewerbalnych) niektórzy sprawcy nieświadomie krzywdzą ofiary.

Źródło: J. Pyżalski, *Agresja elektroniczna i cyberbullying jako nowe ryzykowne zachowania młodzieży*

Warto poznać przykłady agresji elektronicznej, z którą borykają się uczniowie szkół. Obejmuje ona następujące formy:

- flaming – agresywna wymiana zdań, np. na czacie lub w ramach grupy dyskusyjnej,
- prześladowanie (ang. *harassment*) – regularne przesyłanie nieprzyjemnych wiadomości do ofiary za pomocą elektronicznych kanałów komunikacji,
- kradzież tożsamości (ang. *impersonation*) – podszywanie się pod ofiarę,
- upublicznianie tajemnic (ang. *outing*) – udostępnianie prywatnych materiałów ofiary (np. zdjęcia),
- śledzenie (ang. *cyberstalking*) – inwigilacja ofiary i nękanie jej niechcianymi komunikatami,
- Happy Slapping – prowokowanie lub atakowanie innej osoby i dokumentowanie wydarzenia w postaci zdjęć lub filmu oraz upublicznienie nagrań lub zdjęć w Internecie,
- poniżenie (ang. *denigration*) – upublicznienie poniżających, nieprawdziwych informacji lub materiałów na temat ofiary,
- wykluczenie (ang. *exclusion*) – celowe usunięcie z listy kontaktów internetowych lub niedopuszczenie do niej ofiary,

- agresja techniczna – działania przeciwko sprzętowi komputerowemu ofiary bardziej niż przeciwko samej ofierze⁶.

WYBÓR METOD I TECHNIK BADAWCZYCH

Istotą badania było poznanie opinii oraz postaw mieszkańców gminy Świecie na temat problemu alkoholowego, nikotynowego, narkotykowego, przemocy domowej, rówieśniczej oraz cyberprzemocy. W tym celu zdecydowano się na przeprowadzenie komplementarnych badań, zrealizowanych wśród trzech grup społecznych: dorosłych mieszkańców gminy Świecie, uczniów oraz sprzedawców napojów alkoholowych. Każda grupa respondentów wniosła coś nowego względem badanych zagadnień i pozwoliła na ich lepszą diagnozę oraz głębsze zrozumienie.

Przez metodę badawczą rozumie się na ogół system założeń i reguł pozwalających na takie uporządkowanie praktycznej lub teoretycznej działalności, aby można było osiągnąć cel, do jakiego się świadomie zmierza⁷. Wyróżnia się metody ilościowe i jakościowe. Zarówno jedne, jak i drugie są użyteczne w prowadzeniu badań socjologicznych. Wszystko zależy od tego jakich danych potrzebujemy. Badacze jakościowi szukają odpowiedzi na pytania „jak?”, „dlaczego?”, skupiając się na pojedynczych jednostkach lub małych grupach. Badania te mają na celu zrozumienie głębszych przyczyn zachowań ludzi. Z racji tego, że obejmują niewielką liczbę badanych, wyników nie można uogólniać do całej populacji. Metody badań ilościowych posługują się głównie liczbami i odpowiadają na pytania „ile?” i „jak często?”. Ten typ badań przeprowadzany jest na większą skalę, niż w metodach jakościowych, a jego wyniki można przekładać na populację⁸.

W przypadku uczniów zastosowano badanie ankietowe za pomocą techniki CAWI (*Computer Assisted Web Interviews*). Technika ta polega na przeprowadzeniu ankiety, która jest dostępna online. Pozwala ona na anonimowość, dzięki czemu osoby biorące udział w badaniu czują się swobodnie. Przed przystąpieniem do ankietowania, za każdym razem uzyskiwano zgodę dyrekcji placówki szkolnej na przeprowadzenie badania, udzielano informację o całkowitej anonimowości oraz o zasadach wypełniania kwestionariuszy, by zminimalizować ryzyko występowania braków danych.

Badania wśród mieszkańców i sprzedawców napojów alkoholowych zostały wykonane za pomocą techniki PAPI (*Paper And Pen Personal Interview*). Wykorzystana technika badawcza opierała się na bezpośrednim komunikowaniu się ankietera

⁶Pyżalski J., *Agresja elektroniczna i cyberbullying jako nowe ryzykowne zachowania młodzieży*, s.126-128.

⁷Sztumski J., *Wstęp do metod i technik badań społecznych*, s. 60.

⁸Przewłocka J., *CAWI- specyfika, wykorzystanie, perspektywa rozwoju*, s. 97.

z respondentami, przy wykorzystaniu ustrukturyzowanego narzędzia badawczego, jakim był kwestionariusz ankiety.

Rysunek 2. Metody badawcze

DOBÓR PRÓBY

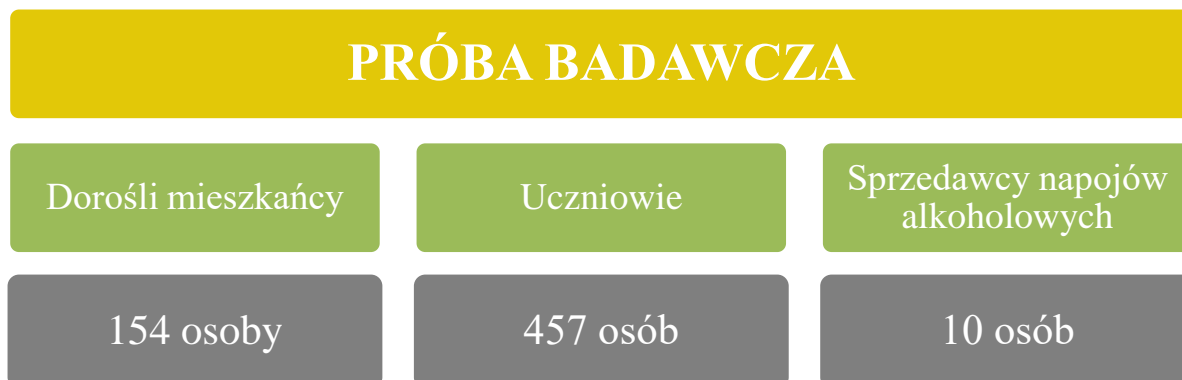
Najczęściej badana przez nas zbiorowość jest zbyt liczna, aby zbadać jej wszystkich członków, dlatego wybiera się jej reprezentację. Występują dwa typy doboru próby: losowy i nielosowy. Podejmując decyzję o wyborze doboru próby, powinniśmy kierować się tym, jaki jest cel naszych badań. Wykorzystany w diagnozie losowy dobór próby umożliwił pogłębienie badanych zjawisk związanych bezpośrednio z zagrożeniami społecznymi na terenie Gminy oraz uzyskanie informacji i opinii z różnych środowisk.

Rysunek 3. Dobór próby

Badania wśród wszystkich grup były przeprowadzane we wrześniu i październiku 2020 roku i wzięło w nich udział łącznie 621 osób. Poniższa tabela przedstawia szczegółową strukturę próby badawczej:

Rysunek 4. Próba badawcza

NARZĘDZIA BADAWCZE

Badacze, którzy zajmują się tworzeniem narzędzi badawczych rozróżniają dwa typy kwestionariusza:

- kwestionariusz ankiety, czyli gotowy formularz z pytaniami skierowanymi do respondentów; to właśnie ten typ kwestionariusza wykorzystywany jest przez naszą firmę w prowadzonych badaniach,
- kwestionariusz wywiadu składa się ze schematu pytań zadawanych przez ankietera, który wcześniej ma zaplanowaną ich formę i kolejność.

Kwestionariusz ankiety można podzielić na 3 części:

1. część adresowo-tytułowa - umieszcza się ją na pierwszej stronie naszej ankiety, gdzie wyszczególnione są takie kwestie jak: nazwa ośrodka badawczego, tytuł kwestionariusza oraz szczegółowe instrukcje dla naszego respondenta,
2. część merytoryczna - zawarte są w niej nasze pytania dotyczące zagadnienia, które badamy,
3. część metryczkowa - zawarte są w niej dane dotyczące respondenta, są to np. płeć, wykształcenie, stan cywilny, przedział wiekowy lub miejsce zamieszkania; informacje te pozwalają na korelacje z innymi pytaniami zawartymi w ankiecie.

Kwestionariusz ankiety użyty do zebrania danych miał podobną konstrukcję niezależnie od badanej grupy. Składał się z pytań zamkniętych jednego lub wielokrotnego wyboru. Ze względu na specyfikę poszczególnych grup dokonano spersonalizowania pytań, dostosowując ich charakter do profilu respondenta.

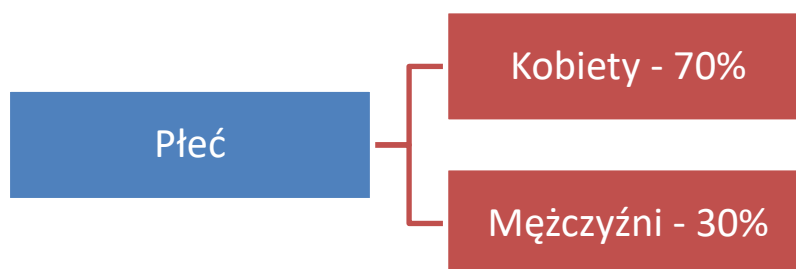
ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

W niniejszym rozdziale przedstawiony został problem uzależnień od alkoholu wśród dorosłych mieszkańców gminy Świecie, a także skala zjawiska przemocy w rodzinie. Zbadaniu poddana została ponadto opinia respondentów na temat działań profilaktycznych podejmowanych w Gminie.

STRUKTURA BADANEJ PRÓBY

W badaniu diagnozującym problemy społeczne na terenie gminy Świecie wzięło udział 154 mieszkańców mających więcej niż 18 lat. Poniżej przedstawiona została struktura badanej próby ze względu na płeć. Możemy zauważyć, że w badaniu przewagę miały kobiety – stanowiły one 70% ogółu.

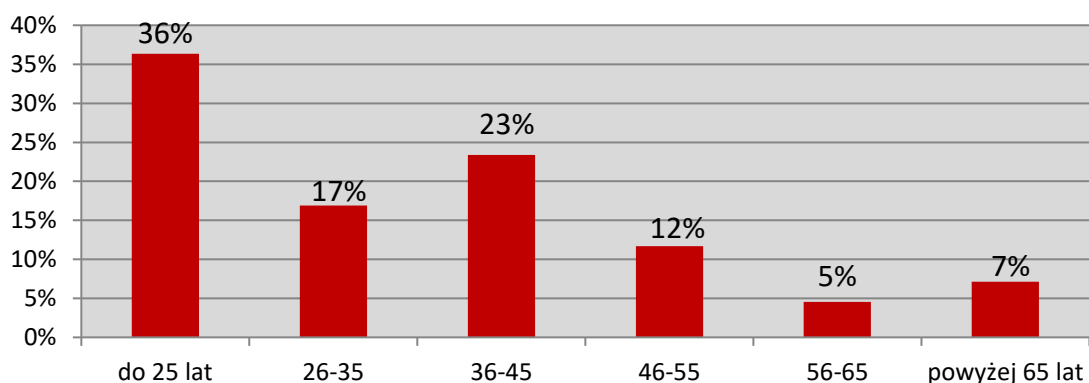
Rysunek 5. Płeć

Analiza struktury badanej grupy pokazuje, iż respondenci są mocno zróżnicowani pod względem wieku. Najliczniejszą grupę stanowią ankietowani mający do 25 lat (36%), 36-45 lat (23%) oraz 26-35 lat (17%). Wśród osób biorących udział w badaniu byli również

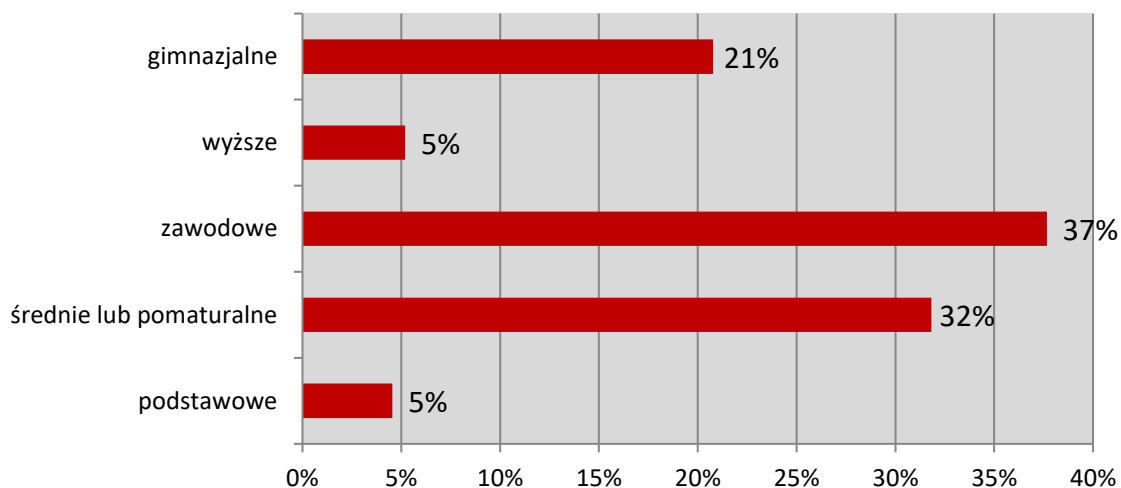
mieszkańcy mający 46-55 lat (12%), 56-65 lat (5%) oraz powyżej 65 lat (7%).

Wykres 1. Wiek

Na poniższym wykresie zaprezentowane zostało wykształcenie respondentów. Największy udział w badaniu mieli dorośli mieszkańcy legitymujący się wykształceniem zawodowym (37%), oraz średnim lub pomaturalnym (32%). Kwestionariusze ankiet wypełnili również respondenci z wykształceniem gimnazjalnym (21%) oraz wyższym i podstawowym (po 5%).

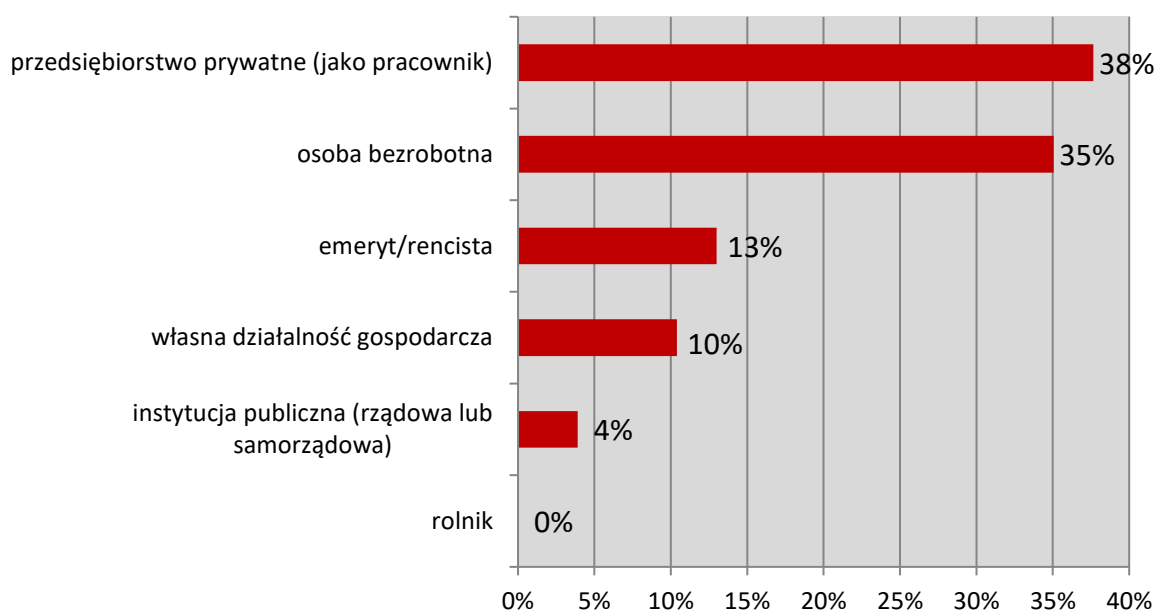
Wykres 2. Wykształcenie

W badaniu diagnozującym problemy społeczne występujące na terenie gminy Świecie, wzięły udział zarówno osoby zatrudnione w przedsiębiorstwie prywatnym (38%), osoby bezrobotne (35%), będące na emeryturze/rencie (13%), prowadzące własną działalność

gospodarczą (10%) oraz zatrudnione w instytucji publicznej (4%).

Wykres 3. Miejsce zatrudnienia

PROBLEM ALKOHOLOWY

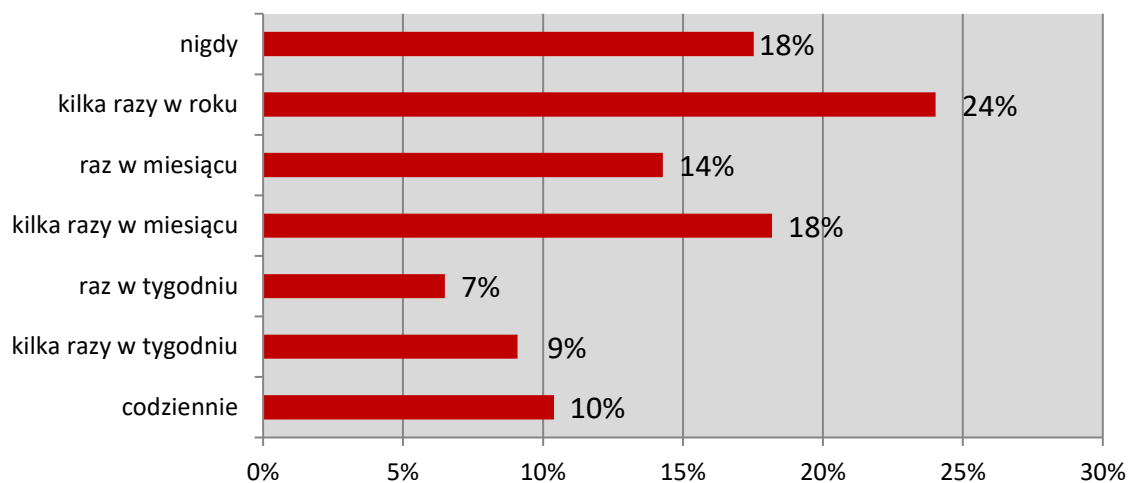
Uzależnienie od alkoholu wciąż stanowi w Polsce poważny problem. Według *Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych*, w naszym kraju żyje około 800 tysięcy osób uzależnionych od alkoholu, co stanowi około 2% całej populacji. Do osób pijących szkodliwie zaliczyć można natomiast 2-2,5 miliona osób, tj. 5-7% populacji⁹. Co niepokojące, na przestrzeni ostatnich lat obserwowany jest wzrost średniego spożycia alkoholu przeliczanego w litrach na jednego mieszkańca. Osoby nadużywające alkoholu oprócz tego, że sami narażeni są na różnego rodzaju problemy, stwarzają zagrożenie dla innych osób. Ze względu na skalę, jak i obserwowane negatywne konsekwencje, alkoholizm uznaje się w Polsce za problem społeczny. Oprócz skutków związanych ze sferą zdrowia fizycznego i psychicznego, nadużywanie i uzależnienie od alkoholu niesie za sobą również inne konsekwencje, które ponoszą nie tylko same osoby pijące, ale także osoby w ich otoczeniu. Wśród negatywnych następstw spożywania alkoholu, jego nadużywania i uzależnienia w sferze społecznej wymienić można: cierpienie rodzin, wykluczenie społeczne, negatywny wpływ na wychowanie dzieci, problemy osób dorastających w rodzinach alkoholowych, cierpienie ofiar wypadków drogowych i przestępstw, zaburzone relacje społeczne, obniżenie jakości i wydajności pracy, czy też destrukcyjny wpływ alkoholu

⁹<http://www.parpa.pl/index.php/33-analizy-badania-raporty/132-statystyki>

na rozwój dziecka w okresie prenatalnym. Konsekwencje problemu alkoholowego są wieloaspektowe, mają szeroki zasięg i wymagają podejmowania systemowych, interdyscyplinarnych działań zaradczych, skierowanych na czynniki ryzyka tkwiące zarówno w samej jednostce, jak i w jej otoczeniu społecznym¹⁰.

Pierwsze pytanie skierowane do dorosłych mieszkańców gminy Świecie odnosiło się do częstotliwości spożywania alkoholu. Możemy zauważyć, iż do codziennego picia przyznało się aż 10% mieszkańców. 9% sięga po alkohol kilka razy w tygodniu, 7% respondentów – raz w tygodniu, 18% - kilka razy w miesiącu, 14% - raz w miesiącu, natomiast 24% - kilka razy w roku. Abstynencję zadeklarowało zaledwie 18% mieszkańców.

Wykres 4. Jak często spożywa Pan/i alkohol?

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci dorośli mieszkańcy, którzy spożywają alkohol.

127 osób

¹⁰ Włodarczyk E., *Spoleczne konsekwencje problemu alkoholowego w Polsce*, Pedagogika Społeczna 2018, Nr 2 (68), str. 241-251.

Następne pytanie zadane respondentom dotyczyło rodzajów napojów alkoholowych, które dorośli mieszkańcy piją najczęściej. Możemy zauważyć dosyć zróżnicowany rozkład odpowiedzi. Najwięcej ankietowanych sięga po piwo (73 osoby, tj. 58%), wódkę (58 osób, tj. 46%) oraz wino (41 osób, tj. 33%). Nieco mniej popularne w wyborze dorosłych mieszkańców są: whisky (28 osób, tj. 22%), likiery (13 osób, tj. 10%), nalewki (12 osób, tj. 10%), alkohol własnej roboty (6 osób, tj. 5%) oraz inne alkohole, w tym rakija (9 osób, tj. 5%).

Tabela 2. Jaki rodzaj alkoholu pije Pan/i najczęściej?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
piwo	58%	73
wódka	46%	58
wino	33%	41
whisky	22%	28
likiery	10%	13
nalewki	10%	12
alkohol własnej roboty	5%	6
inne	5%	9
alkohol spoza legalnego źródła	0%	0

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W dalszej kolejności respondenci zostali poproszeni o udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy zdarzyło im się wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu. Na podstawie deklaracji badanych możemy stwierdzić, że większość mieszkańców nigdy nie pracowało w stanie nietrzeźwości (109 osób, tj. 86%). Do takiego zachowania przyznało się jednak 18 badanych (14%), w tym 7 osobom zdarzyło się to raz (6%), 8 osobom zdarza się to sporadycznie (6%), natomiast 3 osoby deklarują, że do takich sytuacji dochodzi często (2%).

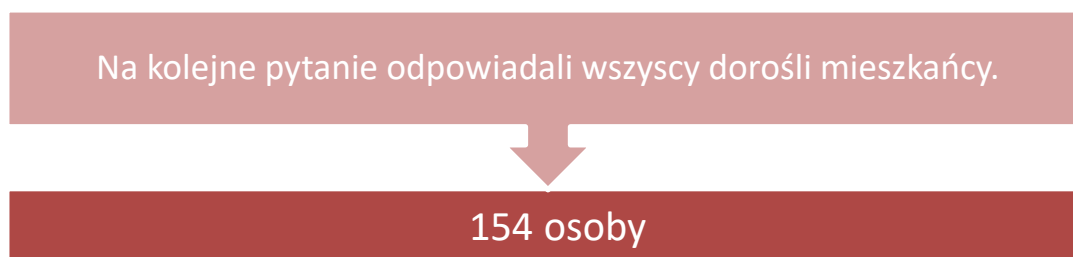
Tabela 3. Czy zdarzyło się Panu/i wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nigdy mi się to nie zdarzyło	86%	109
raz mi się to zdarzyło	6%	7
zdarza mi się to sporadycznie	6%	8
zdarza mi się to często	2%	3

Kolejną analizowaną kwestią w Diagnozie było prowadzenie pojazdów pod wpływem alkoholu. Większość respondentów zadeklarowało, że nigdy nie kierowało pojazdem w stanie nietrzeźwości (116 osób, tj. 91%), na uwagę zasługuje jednak fakt, że 11 osobom (9%) zdarzyły się takie sytuacje, w tym 2 osobom zdarza się często (2%).

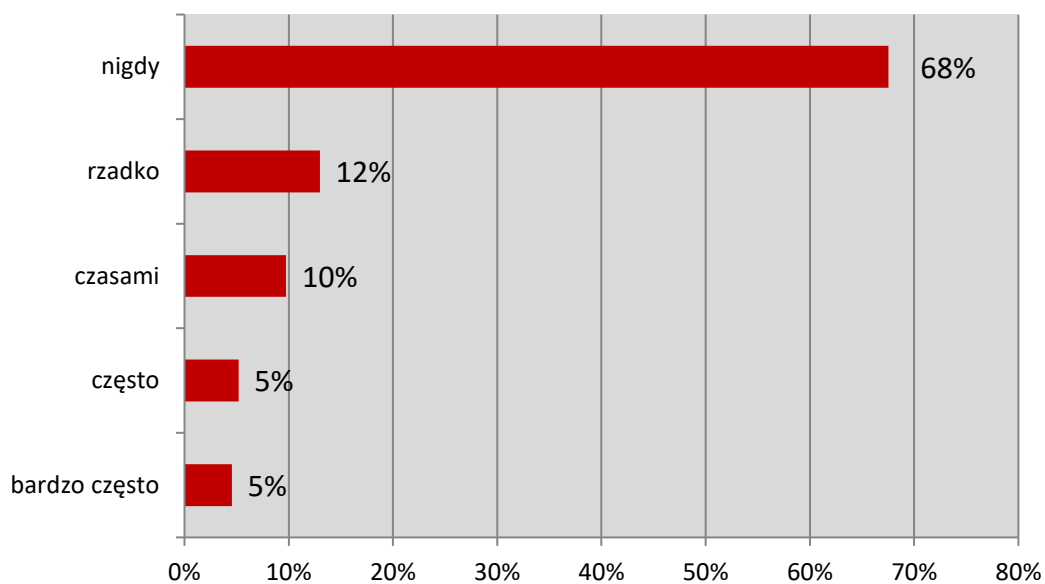
Tabela 4. Czy zdarzyło się Panu/i kierować pojazdem pod wpływem alkoholu?

<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
nigdy mi się to nie zdarzyło	91%	116
raz mi się to zdarzyło	5%	6
zdarza mi się to sporadycznie	2%	3
zdarza mi się to często	2%	2

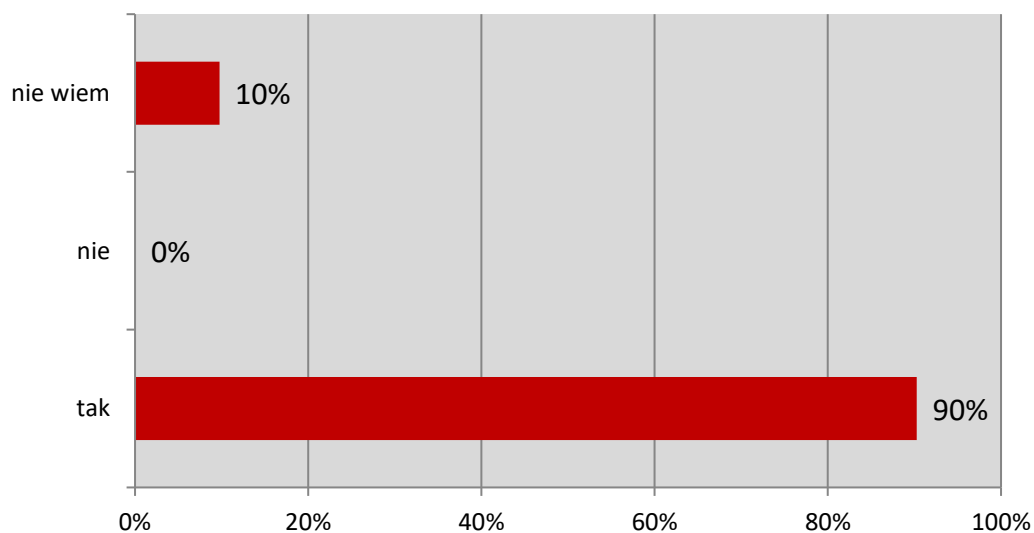
Następnym etapem badania było sprawdzenie skali problemu prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu w gminie Świecie. Jak wynika z zebranych danych, 33% respondentów było świadkiem prowadzenia pojazdu przez osoby nietrzeźwe w ciągu ostatnich 12 miesięcy w swojej miejscowości, w tym 12% badanych wskazało na odpowiedź „rzadko”, 10% stwierdziło, że było tego świadkiem czasami, 5% - często i również 5% - bardzo często.

Wykres 5. Jak często w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i być świadkiem sytuacji w swojej miejscowości, kiedy ktoś prowadził pojazd pod wpływem alkoholu?

W jednym z pytań poprosiliśmy ankietowanych o wyrażenie swojej opinii na temat spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży na rozwój dziecka. Zebrany materiał badawczy wykazał, że wśród nielicznych mieszkańców Gminy występuje brak świadomości w tym zakresie. 10% ankietowanych nie ma wiedzy na ten temat.

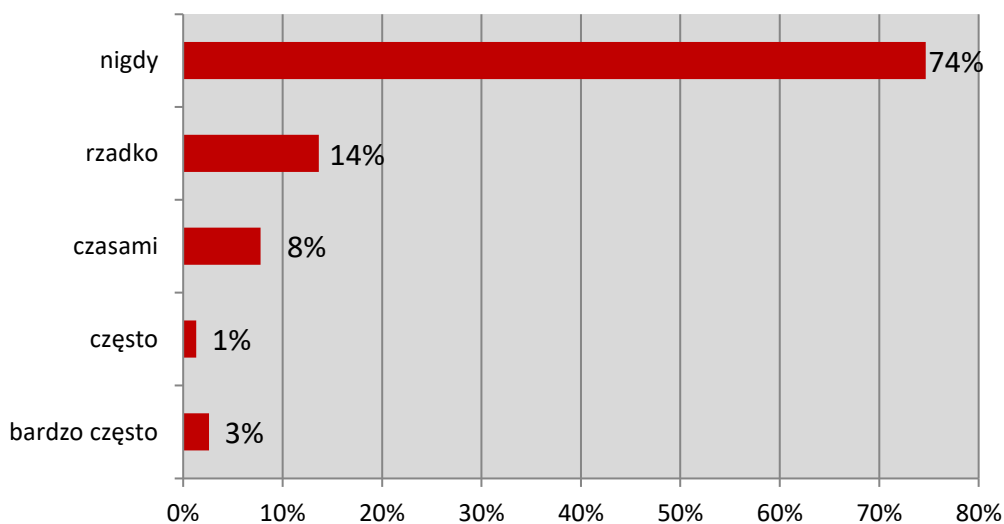
Wykres 6. Czy według Pana/i picie alkoholu w ciąży ma wpływ na rozwój dziecka?

Respondenci zostali również poproszeni o określenie, czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy widzieli na terenie Gminy kobiety w ciąży spożywające alkohol.

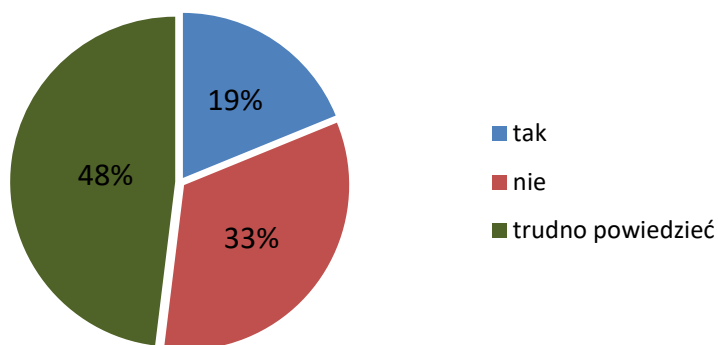
74% zadeklarowało, że nigdy nie było świadkiem takich sytuacji. Kobiety w ciąży pijące napoje alkoholowe widziało 26% mieszkańców Gminy, w tym 14% stwierdziło, iż miało to miejsce rzadko, według 8% czasami, z kolei w opinii 1% często i 3% bardzo często.

Wykres 7. Jak często w ciągu ostatnich 12 miesięcy widział/a Pan/i na terenie gminy kobiety w ciąży spożywające alkohol?

W kolejnym pytaniu mieszkańcy Świecia mieli określić, czy na terenie Gminy należy ograniczyć ilość punktów sprzedaży alkoholu. Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że za ograniczeniem ilości punktów jest 19% badanych, 33% jest przeciwnego zdania, natomiast 48% zaznaczyło odpowiedź „trudno powiedzieć”.

Wykres 8. Czy na terenie gminy należy ograniczyć ilość punktów sprzedaży napojów alkoholowych?

PROBLEM PRZEMOCY

Przemoc jest to intencjonalne działanie lub zaniechanie działania jednej osoby wobec drugiej, które wykorzystując przewagę sił narusza prawa i dobra osobiste jednostki, powodując cierpienia i szkody. Może przybierać różne formy. Wyróżnia się przemoc fizyczną, psychiczną, ekonomiczną, seksualną i zaniedbanie. Skutki przemocy są dla osób jej doświadczających długotrwałe i istotnie wpływają na ich codzienne funkcjonowanie. Realizowane na przestrzeni lat badania i prowadzone statystyki pokazują, że problem ten dotyka rocznie dziesiątki tysięcy osób. Warto przy tym pamiętać, że jest to bardzo wrażliwy temat i ludzie nierzadko boją się lub wstydzą przyznać, że dotyczy ich bezpośrednio. Jak wynika z danych statystycznych odnoszących się do przemocy w rodzinie gromadzonych przez policję, w 2019 roku ogólna liczba osób doświadczających przemocy kształtowała się na poziomie 88 032¹¹. O skali problemu przemocy świadczą również badania przeprowadzone w 2014 roku na zlecenie *Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej* w ramach projektu „Diagnoza i porównanie skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz ocena efektywności działań podejmowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie”. Wynika z nich, że co trzeci respondent zna osobiście w swoim otoczeniu/sąsiedztwie takie rodziny, o których słyszał lub wie, że dochodzi w nich do różnych form przemocy wobec kobiet. Przypadki przemocy wobec mężczyzn zna natomiast co piąty ankietowany. Z deklaracji osób biorących udział w badaniu wynika, że odsetek osób doświadczających przemocy w ciągu całego swojego życia kształtował się na poziomie 24,7%¹². Przemoc w rodzinie stanowi jeden

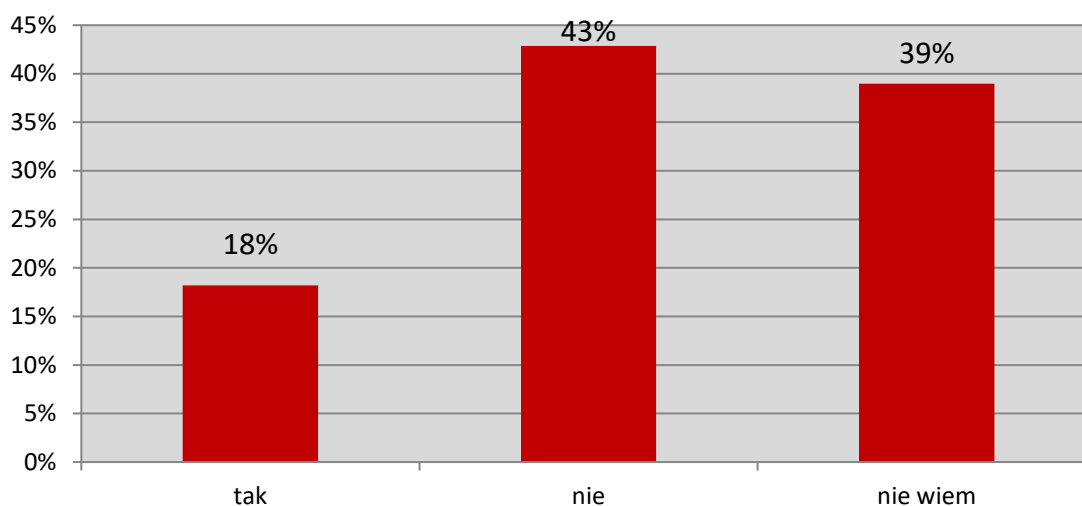
¹¹<http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzynie/50863,Przemoc-w-rodzynie.html>

¹²Miedzik M., Godlewska-Szurkowska J., *Badania porównawcze oraz diagnoza skali występowania przemocy w rodzinie wśród osób dorosłych i dzieci, z podziałem na poszczególne formy przemocy wraz z opisem charakterystyki ofiar przemocy i sprawców. Raport*

z poważniejszych problemów współczesnych państw na całym świecie. Przeciwdziałanie temu zjawisku powinno zajmować więc priorytetowe miejsce wśród zadań realizowanych zarówno na szczeblu krajowym, jak i lokalnym.

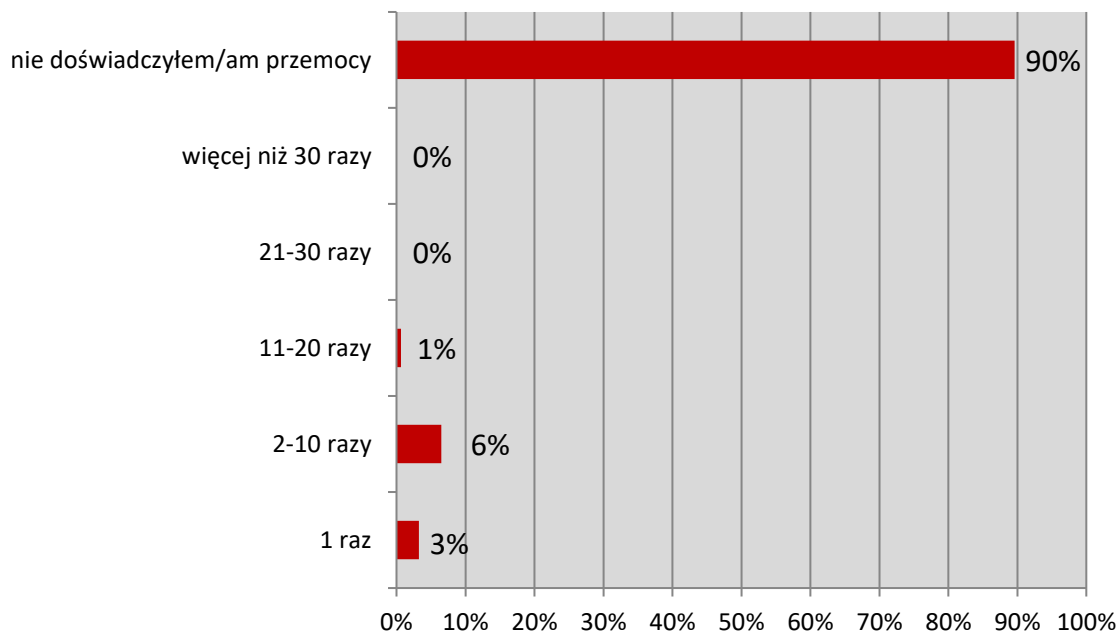
Dalsza część raportu stanowi próbę oszacowania skali problemu przemocy wśród dorosłych mieszkańców gminy Świecie. Poniższy wykres przedstawia odpowiedzi ankietowanych na pytanie o znajomość kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu. Twierdzącej odpowiedzi udzieliło 18% badanych.

Wykres 9. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu?

Skala problemu przemocy w gminie Świecie została zweryfikowana również dzięki odpowiedziom respondentów na pytanie o to, czy zdarzyło im się doświadczyć tego problemu, w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Z zebranych danych wynika, że przemocy w tym okresie doznało 10% mieszkańców, wśród których 3% doświadczył jej 1 raz, 6% - 2-10 razy, natomiast 1% - więcej niż 11-20 razy.

Wykres 10. Jak często, w okresie 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy ?

Na kolejne pytanie odpowiadali tylko ci dorośli mieszkańcy, którzy doświadczyli przemocy.

16 osób

Mieszkańcy, którzy przyznali, że doznali przemocy, zostali następnie poproszeni o określenie jej rodzaju. Z deklaracji ankietowanych wynika, że najczęściej doznawanym rodzajem przemocy była przemoc psychiczna – wskazało na nią 10 badanych tj. 63%. Przemocy fizycznej doświadczyło 9 ankietowanych (56%), natomiast mobbingu – 1 osoba (6%). Również 1 osoba (6%) nie potrafiła określić jakiego rodzaju przemocy doświadczyła.

Tabela 5. Jakiego rodzaju przemocy Pan/i doznał/a w ciągu ostatnich 12 miesięcy?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
przemoc psychiczna	63%	10
przemoc fizyczna	56%	9
mobbing	6%	1
nie wiem	6%	1
przemoc seksualna	0%	0
przemoc ekonomiczna	0%	0
zaniedbanie	0%	0

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Respondenci zostali również zapytani o to, kto stosował wobec nich przemoc. Analiza materiału badawczego wykazała, że najczęściej osób doznało przemocy ze strony partnera/partnerki oraz nieznanego/ej (po 4 osoby, tj. 25%). W dalszej kolejności badani wskazali na tatę (3 osoby, tj. 19%), mamę, pracodawcę i kolegę/koleżankę z pracy (po 2 osoby, tj. 13%). Wybór ankietowanych jednokrotnie padł na dziadków, inne osoby oraz męża/żonę (1 osoba, tj. 6%).

Tabela 6. Kto stosował wobec Pana/i przemoc?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
partner/partnerka	25%	4
nieznajomy/a	25%	4
tata	19%	3
mama	13%	2
pracodawca	13%	2
kolega/koleżanka z pracy	13%	2
dziadkowie	6%	1
inne osoby	6%	1
mąż/żona	6%	1
siostra	0%	0
dziecko/dzieci	0%	0
brat	0%	0

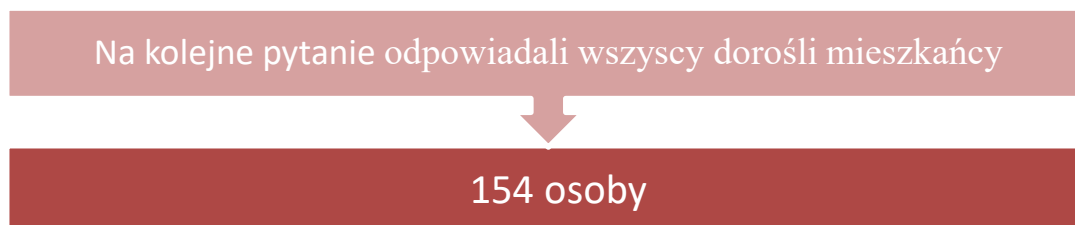
**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Na pytanie o miejsce doświadczenia przemocy, najczęściej odpowiedzi padło na dom (9 osób, tj. 56%). W mniejszym stopniu deklarowano doznanie tego problemu w miejscu publicznym (4 osoby, tj. 25%), w pracy (3 osoby, tj. 19%). W innych miejscach przemocy doświadczyła 1 osoba (6%).

Tabela 7. Gdzie doświadczył/a Pan/i przemoc?

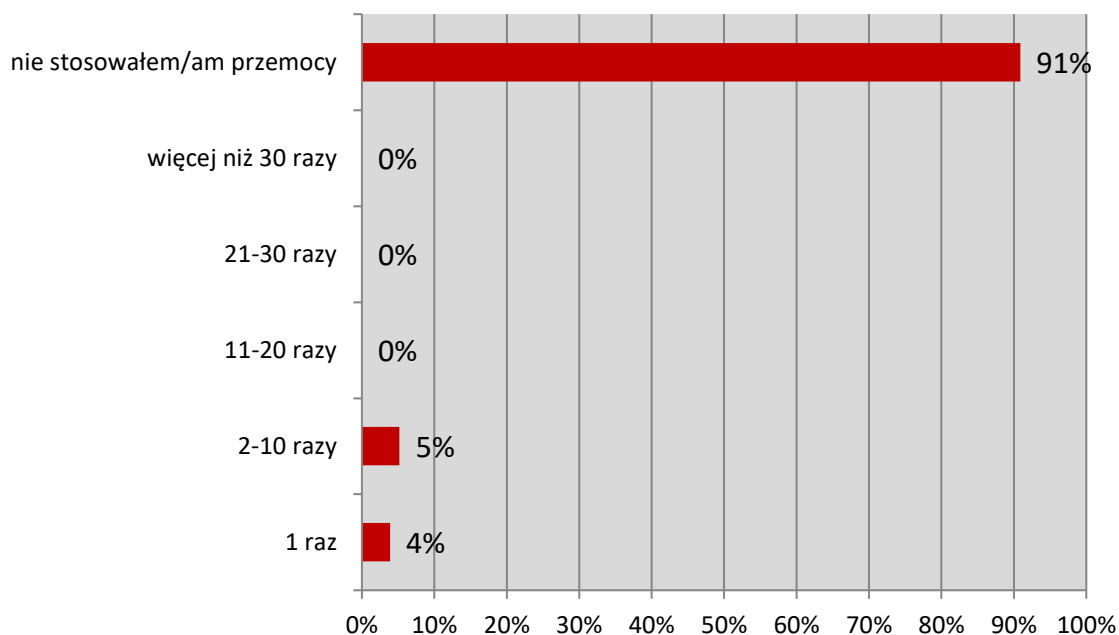
Odpowiedź	%	Liczba odp.
w domu	56%	9
w miejscu publicznym	25%	4
w pracy	19%	3
inne	6%	1
na uczelni	0%	0

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Zebrane w procesie badawczym dane pokazują, iż do stosowania przemocy przyznało się 91% mieszkańców, spośród których 5% stosowało ją 2-10 razy, natomiast 4% - 1 raz.

Wykres 11. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doszło do sytuacji gdzie zastosował/a Pan/i przemoc wobec drugiej osoby?

Na kolejne pytanie odpowiadali tylko ci dorośli mieszkańcy, którzy przyznali, że stosowali przemoc.

14 osób

W dalszej kolejności badani mieszkańcy byli proszeni o określenie, jakiego rodzaju przemoc zastosowali. Wśród najczęstszych deklaracji znalazła się przemoc fizyczna (10 osób, tj. 71%). Na przemoc psychiczną wskazało 6 osób (43%), z kolei 1 osoba doznała zaniedbania (7%).

Tabela 8. Jakiego rodzaju przemoc Pan/i zastosował/a w ciągu ostatnich 12 miesięcy?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
przemoc fizyczna	71%	10
przemoc psychiczna	43%	6
zaniedbanie	7%	1
nie wiem	0%	0
przemoc seksualna	0%	0
przemoc ekonomiczna	0%	0

mobbing	0%	0
---------	----	---

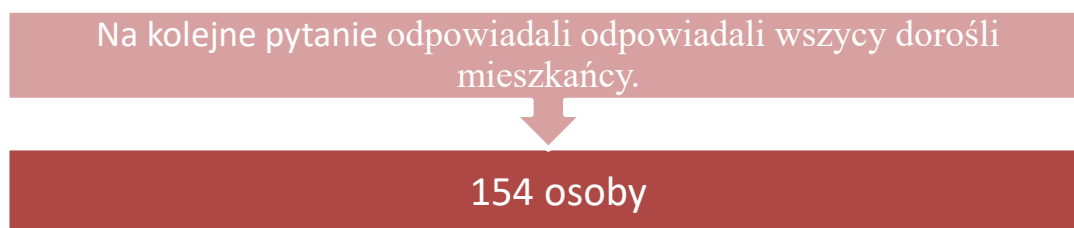
*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Mieszkańcy najczęściej przyznawali się do stosowania przemocy wobec partnera/partnerki oraz nieznanego/ej (po 6 osób, tj. 43%). 4 osoby wskazały na kolegę/koleżankę z pracy (29%), a 1 osoba na inne nieokreślone przez siebie osoby (17%).

Tabela 9. W stosunku do kogo zastosował/a Pan/i zachowanie przemocowe?

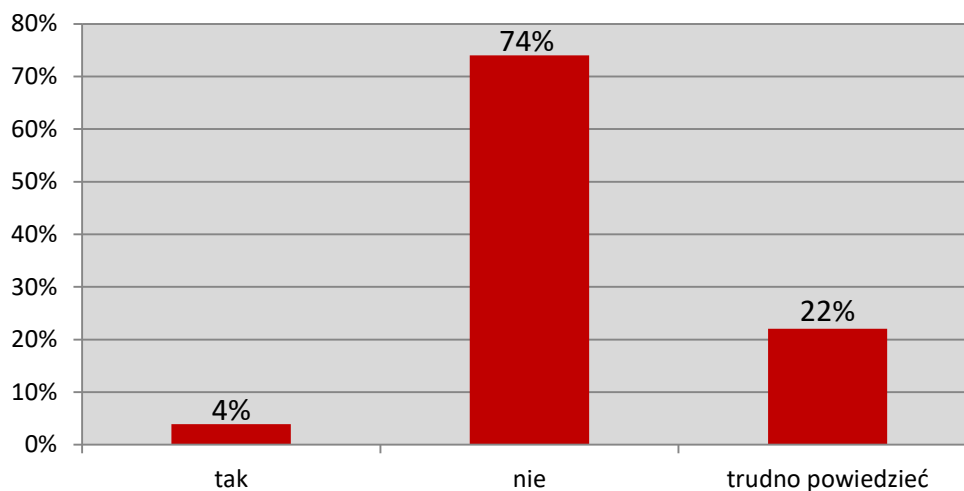
Odpowiedź	%	Liczba odp.
partner/partnerka	43%	6
nieznajomy/a	43%	6
kolega/koleżanka z pracy	29%	4
inne osoby	17%	1
rodzice	0%	0
rodzeństwo	0%	0
dziadkowie	0%	0
dziecko/dzieci	0%	0
mąż/żona	0%	0

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

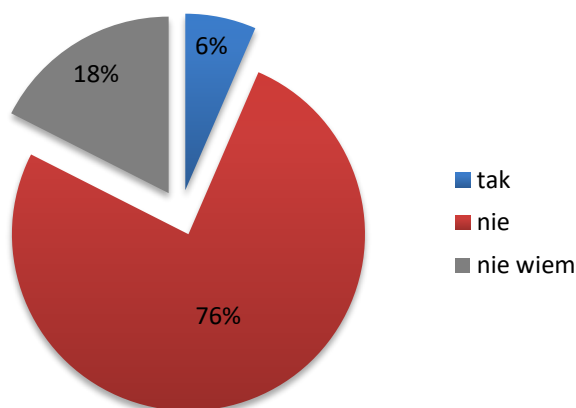
Odpowiedzi respondentów na następne pytanie pokazują aktualną skalę przemocy występującej wśród rodzin na terenie gminy Świecie. Jak wynika z uzyskanych danych, przemoc domowa dotyczy 4% dorosłych mieszkańców biorących udział w badaniu. Wśród respondentów znalazły się również osoby, które miały trudność w jednoznacznym określeniu, czy w ich domu występuje ten problem – stanowiły one aż 22% ogółu.

Wykres 12. Czy w Pana/i domu występuje problem przemocy?

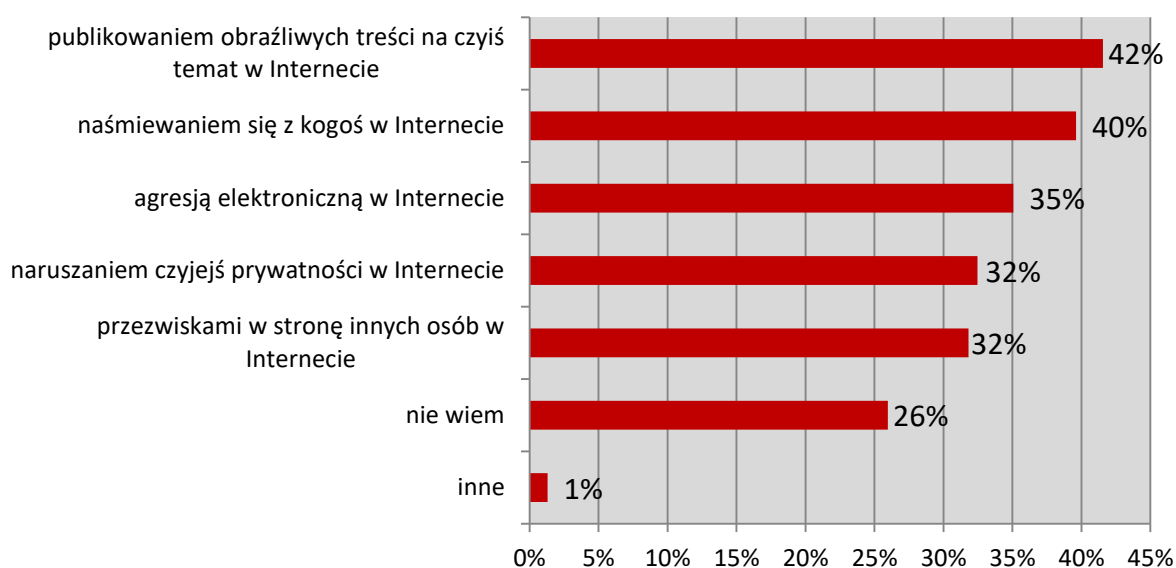
Kolejną analizowaną w Diagnostyce kwestią była opinia dorosłych mieszkańców Gminy, na temat stosowania kar fizycznych w stosunku do dzieci. W odniesieniu do prezentowanych danych warto zwrócić uwagę, że wśród części respondentów występuje tolerancja przemocy jako metody wychowawczej – kary fizyczne popiera 6% badanych, z kolei 18% stwierdziło, że nie ma na ten temat wiedzy. Jednoznacznie negatywnie ocenia tego typu zachowanie 76% mieszkańców.

Wykres 13. Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą?

Dorośli mieszkańcy gminy Świecie zostali również zapytani o to, czym według nich jest cyberprzemoc. Jak wskazują zebrane dane, najczęściej ankietowanych wskazało na publikowanie obraźliwych treści w Internecie (42%) oraz naśmiewanie się z kogoś w Internecie (40%). W dalszej kolejności według liczby wskazań znalazły się agresja elektroniczna (35%), naruszanie czyjejś prywatności w Internecie (32%) oraz przewiska w stronę innych osób w Internecie (32%). 1% ankietowanych zaznaczyło odpowiedź „inne”, z kolei aż 26% miało trudności z udzieleniem odpowiedzi na ten temat.

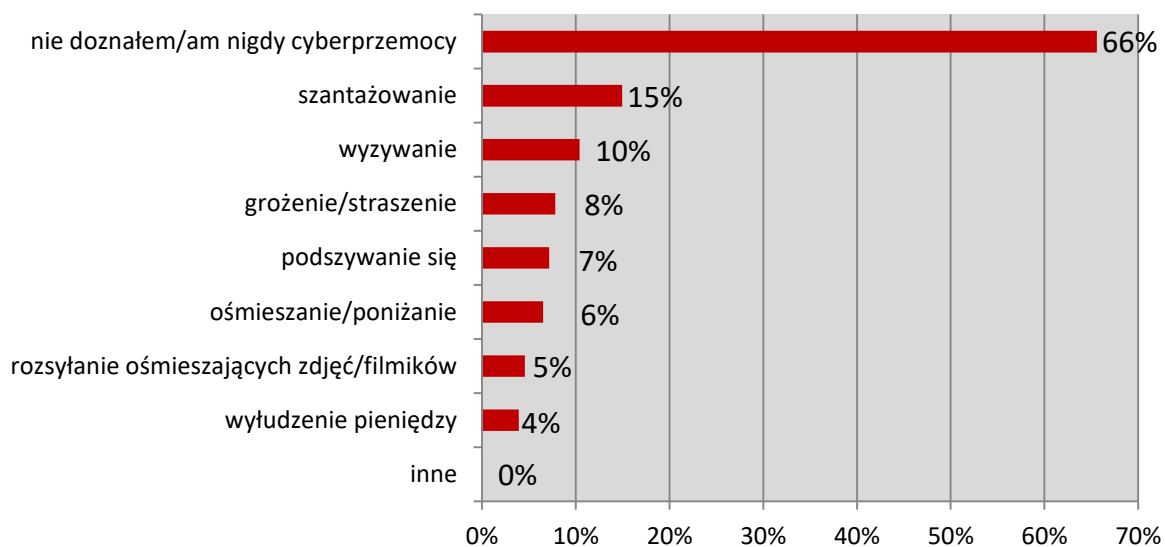
Wykres 14. Czym według Pana/i jest cyberprzemoc?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W kwestii doświadczenia cyberprzemocy kiedykolwiek w życiu, twierdzącej odpowiedzi udzieliło 55% badanych. Najwięcej osób doznało szantażowania (15%) i wyzywania (10%). Odpowiedzi padły również na grożenie/straszenie (8%), podszywanie się (7%), ośmieszanie/poniżanie (6%), rozsyłanie ośmieszających zdjęć/filmików (5%) oraz wyłudzenie pieniędzy (4%).

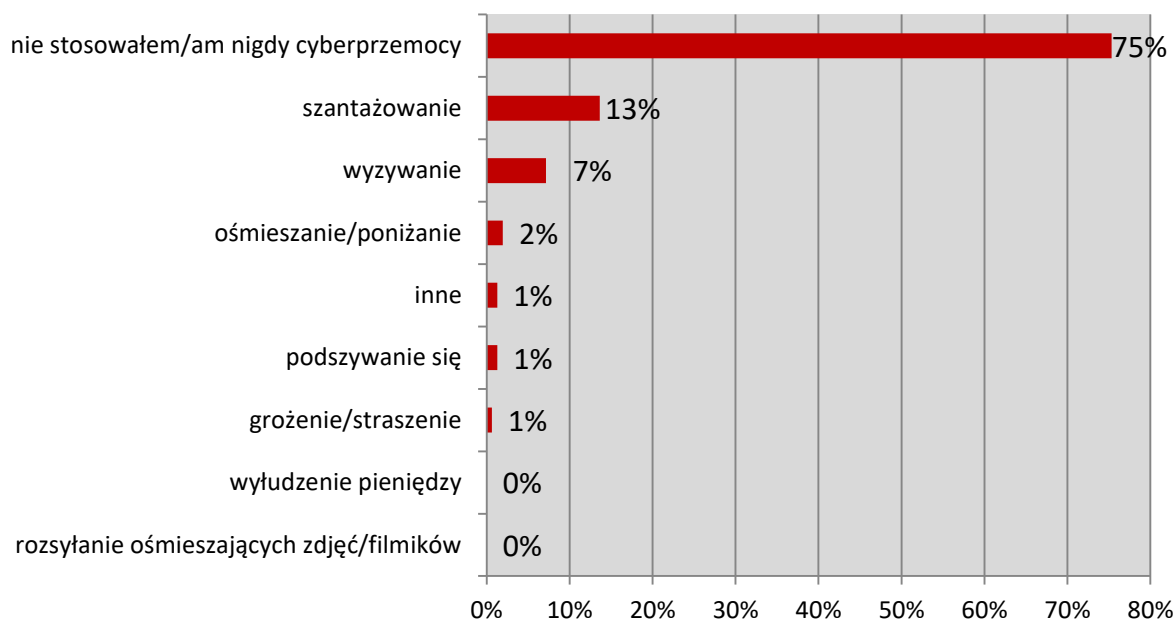
Wykres 15. Czy doznał/a Pan/i kiedykolwiek, którejs z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Następne pytanie dotyczyło stosowania cyberprzemocy. Co czwarty ankietowany zadeklarował, że kiedykolwiek zdarzyło mu się zastosować którąś z form cyberprzemocy. Największa część badanych wskazała na szantażowanie (13%), następnie wyzywanie (7%) i ośmieszanie/poniżanie (2%). Po 1% udzieliło odpowiedzi podszywanie się, grożenie/straszenie oraz inne formy cyberprzemocy.

Wykres 16. Czy stosował/a Pan/i kiedykolwiek, którejs z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)?

DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE

Jak wynika ze statystyk *Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych* oraz *Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii* dotyczących wydatkowania środków finansowych na realizację zadań związanych z profilaktyką uzależnień, samorzady często realizują nieskuteczne strategie profilaktyczne, które nie przynoszą żadnych efektów. Według *Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych* „w 2018 roku aż 46 318 078.30 zł zostało wydane na jednorazowe festyny i inne imprezy plenerowe, spektakle profilaktyczne, imprezy sportowe (turnieje, wyścigi, olimpiady itp.), czyli działania, które nie pełnią funkcji profilaktycznej, o nieznanym skutecznosci, a o części z nich wręcz wiadomo, że nie są efektywne”¹³. Do czynników wzmacniających jakość profilaktyki należą: obowiązujący system prawny, współpraca pomiędzy samorządem a placówkami realizującymi programy profilaktyczne poprzez finansowe wspieranie programów profilaktycznych oraz rozwój kadr zajmujących się profilaktyką (szkolenia, superwizje), monitorowanie sytuacji epidemiologicznej związanej z używaniem substancji psychoaktywnych, diagnozowanie problemu przemocy, a także zwiększenie czasu przeznaczanego na działania profilaktyczne w placówkach oświatowych. Szczególnie ważne jest, aby wszystkie podmioty zaangażowane w realizację zadań profilaktycznych stworzyły spójny system, opierający się na trzech poziomach: centralnym,

¹³Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2020 roku, Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Warszawa 2019.

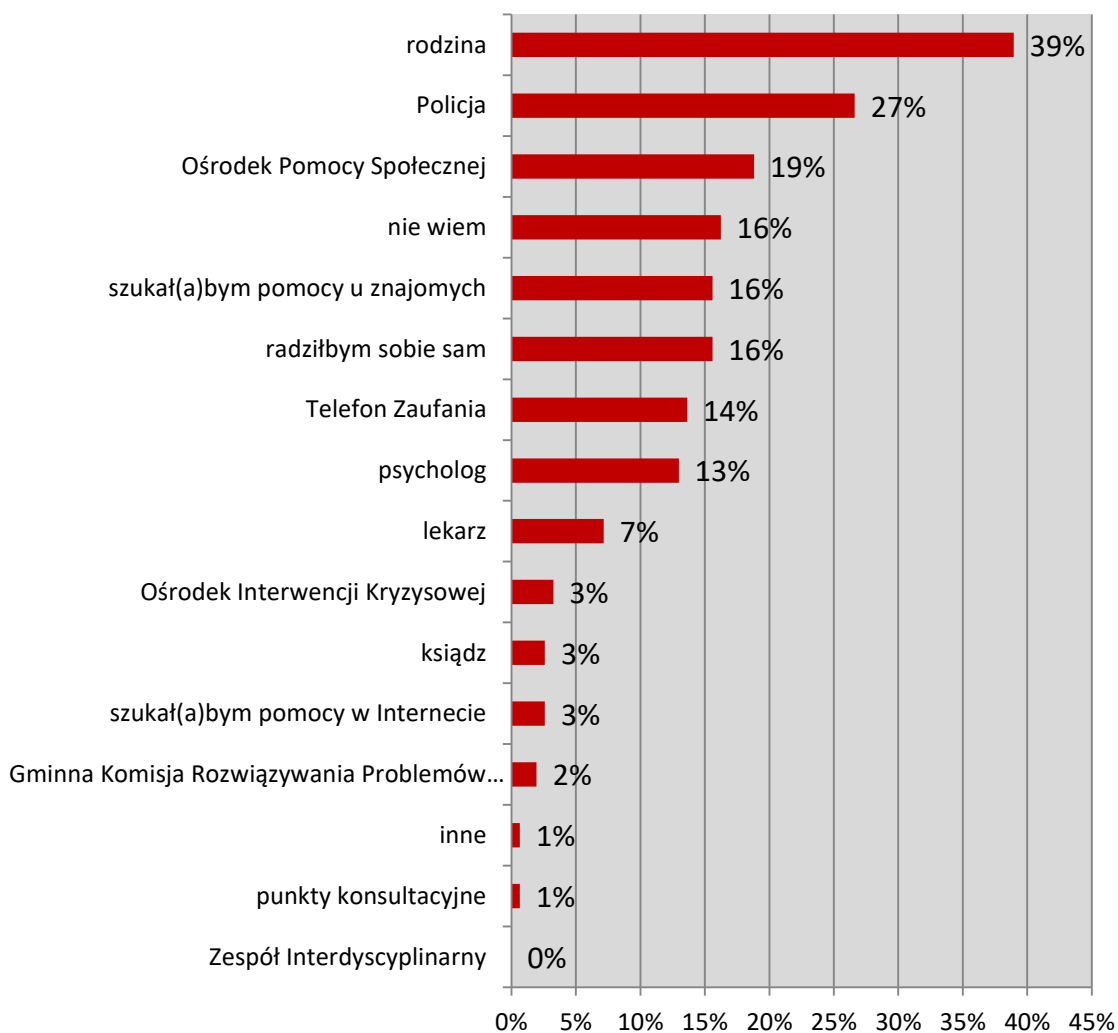
wojewódzkim i gminnym¹⁴. Skuteczność działań profilaktycznych będzie większa w przypadku realizacji modelu profilaktyki zintegrowanej opartej na: współpracy na poziomie instytucjonalnym i wspólnotowym, dbałości o wzorce i spójny przekaz, przede wszystkim ze strony rodziny i szkoły, wypracowaniu autonomicznych dla danego środowiska lokalnego strategii i metod oddziaływań profilaktycznych, które będą stosowane systematycznie, konsekwentnie i długookresowo oraz doskonaleniu kompetencji wychowawczych i organizacyjnych twórców, a także realizatorów działań profilaktycznych¹⁵.

W pierwszym pytaniu bloku tematycznego dotyczącego działań profilaktycznych, zostało zadane pytanie o miejsca/osoby, do których mieszkańcy zgłosiliby się w przypadku problemu uzależnień lub przemocy w rodzinie. Jak wynika z prezentowanych danych, większość badanych udałoby się po pomoc do rodziny (39%), Policji (27%), Ośrodka Pomocy Społecznej (19%) oraz szukałoby pomocy u znajomych (16%). Często deklarowane było również radzenie sobie samodzielnie (16%) oraz Telefon Zaufania (14%). 16% badanych nie wie, do kogo mogłoby się zwrócić w przypadku problemu uzależnień i/lub przemocy.

Wykres 17. Do kogo zwrócił(a)by się Pan/i o pomoc w razie problemu uzależnień lub/i przemocy w rodzinie?

¹⁴ Pietrzak S., *Sukcesy i wyzwania w implementacji dobrej profilaktyki*, Świat Problemów.

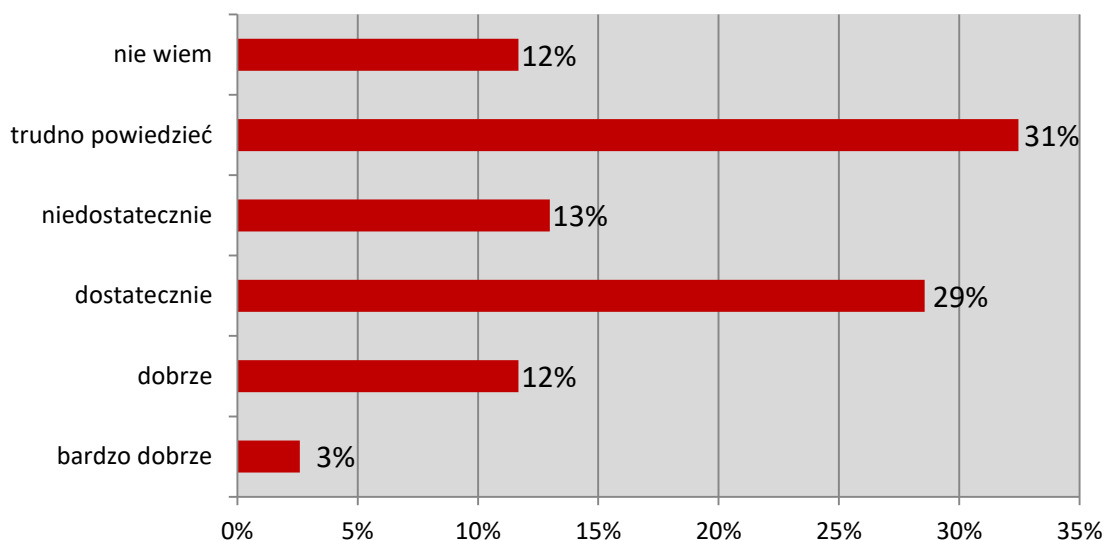
¹⁵ Kmiecik-Jusięga K., *Profilaktyka zachowań ryzykownych w środowisku lokalnym*, [w:] *Tradycje i perspektywy optymalizowania profilaktyki społecznej oraz resocjalizacji*, red. D. Kowalczyk, A. Szecówka, P. Kwiatkowski, Wrocław 2015, s. 293.

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

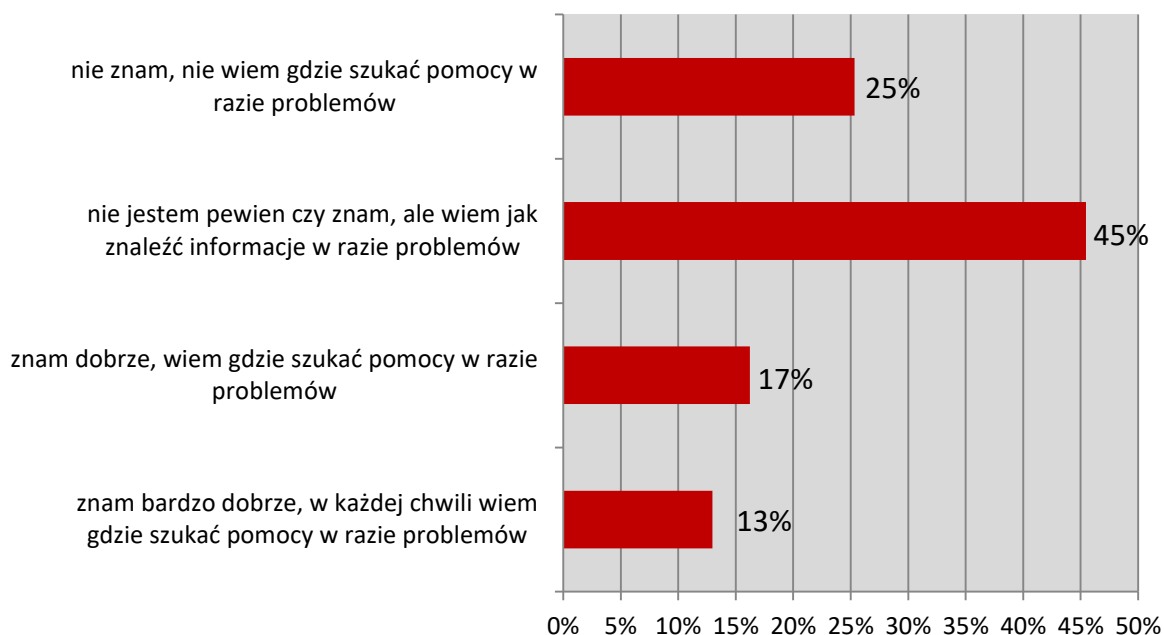
W kolejnym pytaniu tego bloku tematycznego, respondenci zostali poproszeni o ocenę stopnia zaangażowania władz lokalnych, związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców. Możemy zauważyć, że tylko 3% ankietowanych uważa, iż działania prowadzone są bardzo dobrze, zdaniem 12% - dobrze, 29% respondentów ocenia poczynania w tym zakresie jako dostateczne, 13% - niedostatecznie, a aż 31% mieszkańców miało trudność w odpowiedzi na to pytanie. Pozostali respondenci stwierdzili, że nie mają na ten temat wiedzy (12%).

Wykres 18. Jak ocenia Pan/i stopień zaangażowania władz lokalnych, związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców?

W kwestii znajomości danych kontaktowych do instytucji, gdzie można się zgłosić w razie problemów wyniki kształtują się na zróżnicowanym poziomie. 45% mieszkańców biorących udział w badaniu nie jest pewnych, czy zna takie dane kontaktowe, ale wie gdzie znaleźć informacje na ten temat, 17% zna dobrze tego typu dane i wie gdzie szukać pomocy, a 13% w każdej chwili ma do nich dostęp. 25% badanych stwierdziło, że nie zna adresów, ani telefonów do miejsc, w których można uzyskać pomoc i nie wie gdzie ich szukać.

Wykres 19. Czy zna Pan/i dane kontaktowe do instytucji pomocowych, gdzie można się zgłosić w razie problemów?

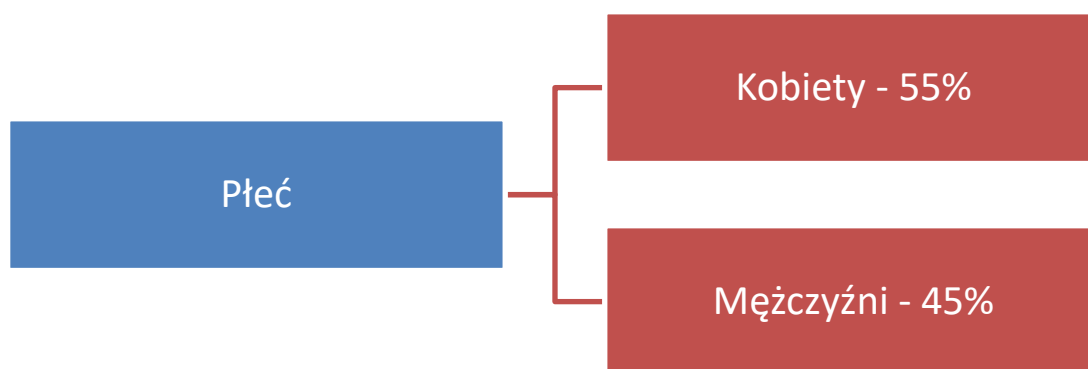
ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD UCZNIÓW

W niniejszym rozdziale przedstawiony został problem uzależnienia od alkoholu i przemocy z perspektywy dzieci i młodzieży. Pytania zawarte w kwestionariuszu ankiety, miały na celu oszacowanie występujących wśród uczniów problemów związanych ze spożywaniem alkoholu, przemocy domowej, rówieśniczej, cyberprzemocy, a także poznanie opinii młodych mieszkańców Gminy na temat realizowanych w szkole działań profilaktycznych.

STRUKTURA BADANEJ PRÓBY

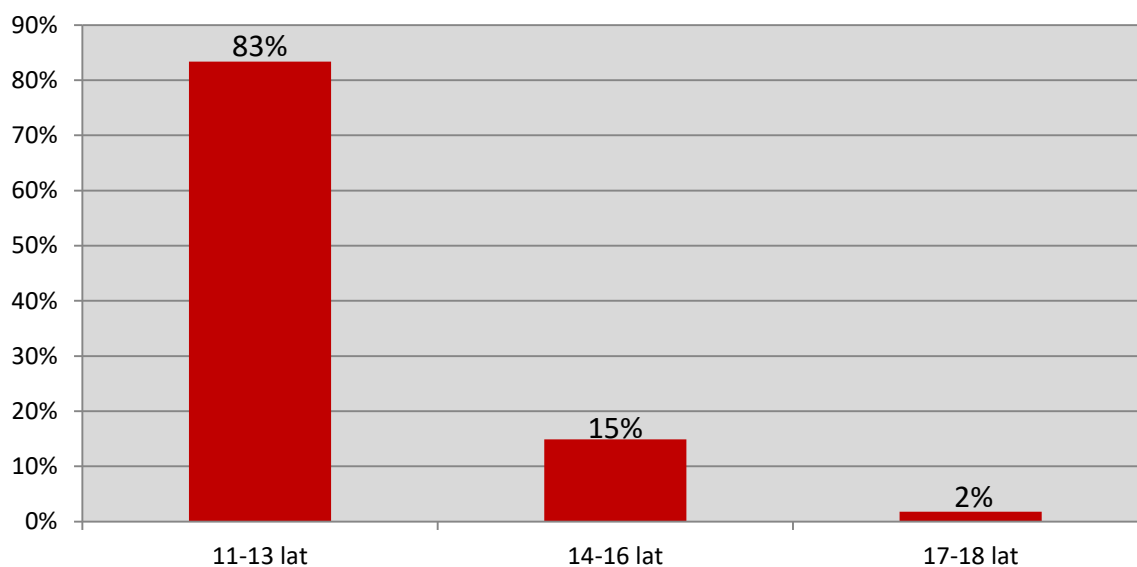
Uczniowie ze szkół znajdujących się na terenie gminy Świecie wypełnili 457 kwestionariuszy ankiet. Poniższy rysunek przedstawia strukturę badanej próby ze względu na płeć. Możemy zauważyć, że w badaniu diagnozującym problemy społeczne przewagę miały dziewczynki – stanowiły one 55% ogółu.

Rysunek 6. Płeć

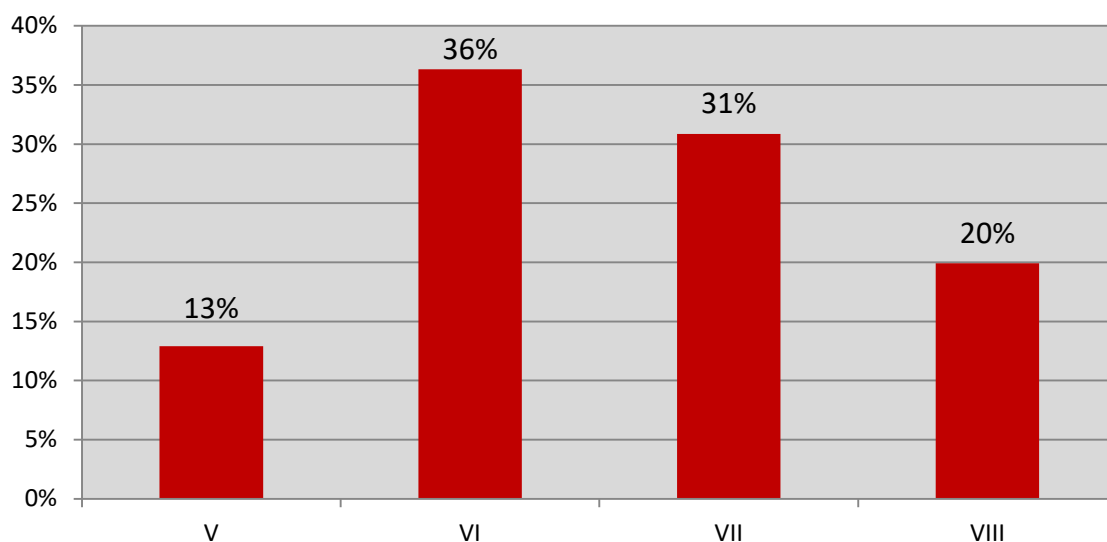
Wśród uczniów biorących udział w badaniu, znaczną część kwestionariuszy ankiet wypełnili respondenci mający 11-13 lat (83%). Na drugim miejscu pod względem ilości wypełnień znaleźni się uczniowie mający 14-16 lat (15%) i tylko 2% badanych zadeklarowało wiek mieszczący się w przedziale 17-18 lat.

Wykres 20. Wiek

Poniższa tabela prezentuje strukturę badanej próby w podziale na przynależność do danej klasy. Dostrzegalne jest znaczne zróżnicowanie pod tym względem. Niemal co trzecia osoba biorąca udział w badaniu uczęszcza do VI klasy szkoły podstawowej (36%), a także do klasy VII (31%). 20% wskazało na klasę VIII, natomiast 13% na klasę V.

Wykres 21. Klasa

PROBLEM ALKOHOLOWY

Realizowane na przestrzeni lat badania wśród dzieci i młodzieży wskazują na to, że alkohol jest jedną z najbardziej rozpowszechnionych substancji psychoaktywnych używanych przez młodych ludzi - sięgano po niego częściej niż po papierosy czy narkotyki. Niepokojące jest to, że picie alkoholu w młodym wieku jest szczególnie szkodliwe - może zaburzyć dalszy rozwój fizyczny i psychiczny nastolatków, osłabić funkcje poznawcze, takie jak pamięć czy koncentracja, a uszkodzenia mózgu spowodowane alkoholem bywają trwałe, utrudniając jego pracę także w dorosłości¹⁶. Powodów sięgania po alkohol przez dzieci i młodzież jest wiele, między innymi przyzwolenie ze strony rodziców, nieprawidłowe relacje rodzinne, łatwa dostępność, presja rówieśników, nieumiejętność radzenia sobie z problemami, czy też chęć ośmielenia się w kontaktach z rówieśnikami. Alkohol – zwłaszcza piwo – w wielu przypadkach stał się nieodłączną częścią zabaw, dyskotek, spotkań towarzyskich lub imprez sportowych¹⁷. Spożywanie alkoholu przez dzieci i młodzież nie tylko zwiększa ryzyko wystąpienia problemów zdrowotnych, ale także podejmowania innych zachowań ryzykownych, czy też zagrożeń rozwoju osobistego (zaniedbywanie obowiązków szkolnych, konflikty z prawem, rodzicami, utrata zainteresowań). Pomimo tendencji spadkowej wskaźników picia alkoholu, polska młodzież nadal jest silnie zagrożona przez legalne substancje psychoaktywne. Z przeprowadzonego w 2019 roku badania ESPAD wynika, że po alkohol kiedykolwiek w życiu sięgnęło aż 80,0% uczniów z III klas gimnazjum, natomiast w czasie ostatnich 30 dni poprzedzających badanie –46,7%. Ponadto zdecydowana większość

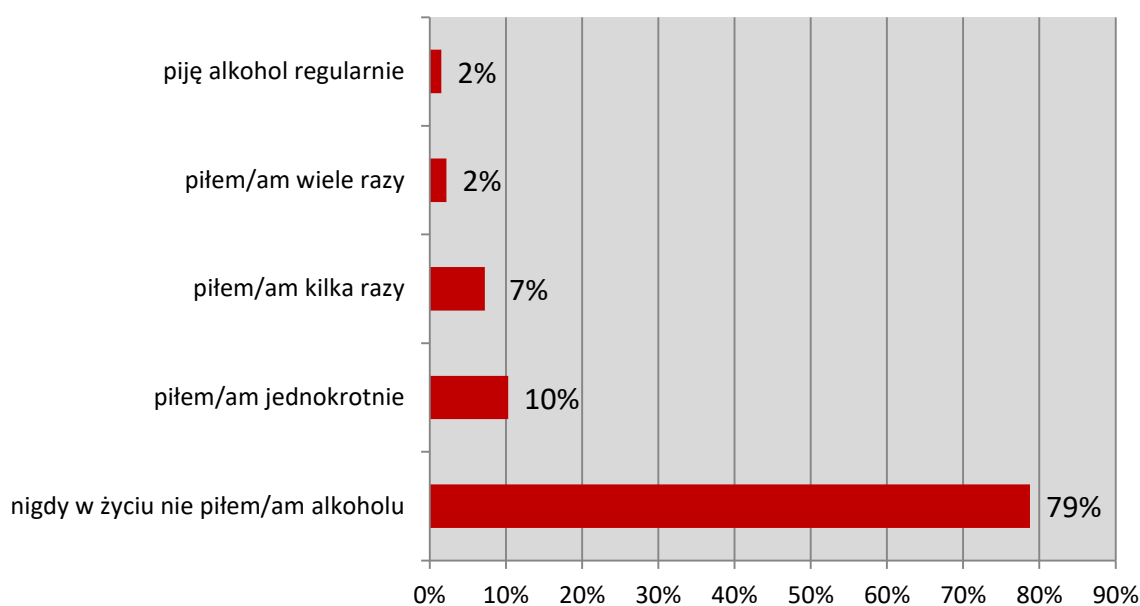
¹⁶Jak rozmawiać dzieckiem o alkoholu?, Przewodnik dla rodziców, Trzymaj Pion.

¹⁷Zachowania ryzykowne nastolatków, koncepcja: Jędrzejko Z. M, Sieroń B. R., Oficyna Wydawnicza ASPRA JR, Warszawa-Milanówek 2017.

nastolatków z III klas gimnazjów uważa, że zdobycie alkoholu jest bardzo łatwe lub dosyć łatwe¹⁸. Mając na uwadze dane statystyczne wskazujące na znaczne rozpowszechnienie spożywania alkoholu wśród młodzieży szkolnej oraz konsekwencje tego dla rozwoju młodych ludzi, konieczne jest realizowanie systematycznych i długoterminowych działań profilaktycznych o udowodnionej skuteczności z udziałem zarówno uczniów, jak i ich rodziców oraz nauczycieli.

Pierwsze z pytań zadanych respondentom dotyczące problemu alkoholowego, odnosiło się do częstotliwości spożywania przez młodych mieszkańców Gminy napojów alkoholowych. Zebrany materiał badawczy wykazał, że kontakt z nim miał co piąty ankietowany, tj. 21%. W grupie osób, które zadeklarowały sięgnięcie po alkohol, większość stanowią uczniowie, którzy spożywali go jednokrotnie (10%) i kilka razy (7%). Po 2% uczniów stwierdziło natomiast, że piło wiele razy oraz pije regularnie.

Wykres 22. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się pić alkohol?

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci uczniowie, którzy pili alkohol.

97 osób

Uczniowie zostali zapytani o to w jaki sposób otrzymali alkohol. Ponad połowa badanych stwierdziła, że rodzice dali im spróbować (51 osób, tj. 54%). Na kolejnym miejscu

¹⁸ Sierosławski J., *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną*, raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2019 roku, Europejski program badań ankietowych w szkołach ESPAD, Warszawa 2020.

pod względem liczby wskazań znalazło się bycie poczęstowanym alkoholem (32 osoby, tj. 34%), a następnie poproszenie kogoś o kupno (13 osób, tj. 14%). Pojedyncze odpowiedzi padły również na kradzież rodzicom (8%), otrzymanie od starszych kolegów (5%) oraz kupienie sobie samodzielnie (3%). W odpowiedzi „inne” pojawiły się takie wpisy uczniów jak: „przypadek”, „kupił mi tata przyjaciółki”, „od kolegów”, „upiłem łyk gdy nikt nie patrzył”.

Tabela 10. W jaki sposób otrzymałeś/aś – zdobyłeś/aś alkohol?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
rodzice dali mi spróbować	54%	51
ktoś mnie poczęstował	34%	32
poprosiłem/am kogoś o kupno	14%	13
inne	11%	10
podkradłem/am rodzicom	8%	8
dostałem/am od starszych kolegów	5%	5
kupiłem/am sobie sam	3%	3

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Uczniowie, którzy spożywali alkohol zostali poproszeni o określenie, w jakim wieku pierwszy raz po niego sięgnęli. Odpowiedzi respondentów są następujące: 55 osób wskazało na 11-13 lat (58%), 9 osób na 14-16 lat (10%), natomiast 28 osób na mniej niż 10 lat (30%). Tylko 2 osoby po raz pierwszy spróbowały alkoholu w wieku 17-18 lat (2%).

Tabela 11. W jakim wieku pierwszy raz spożyłeś/aś alkohol?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
mniej niż 10 lat	30%	28
11-13 lat	58%	55
14-16 lat	10%	9
17-18 lat	2%	2

Kolejne pytanie zadane uczniom ze szkół znajdujących się na terenie gminy Świecie, odnosiło się do częstotliwości spożywania alkoholu w ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie. W grupie osób, które sięgnęły w tym okresie czasu po alkohol, większość spożyło go 1-2 razy (16 osób, tj. 17%). 5 uczniów wskazało na 3-4 razy (5%), 2 uczniów na 5-7 razy,

natomiast 3 uczniów przyznało się do spożywania alkoholu więcej niż 7 razy w ciągu ostatnich 30 dni.

Tabela 12. Ile razy piłeś/aś alkohol w ciągu ostatnich 30 dni?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie piłem/am alkoholu w ciągu ostatnich 30 dni	73%	69
1 – 2 razy	17%	16
3 – 4 razy	5%	5
5 – 7 razy	2%	2
więcej niż 7 razy	3%	3

Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że nastolatki ze szkół na terenie gminy Świecie najczęściej sięgali po piwo (71 osób, tj. 76%), ale znaczny odsetek wskazał również na szampana (42 osoby, tj. 45%), wino (27 osób, tj. 29%) i wódkę (24 osoby, tj. 26%). Jednocześnie możemy zauważyć, że po likier, nalewkę i whisky sięgnęło równo po 14 osób (15%). W odpowiedzi „inne” uczniowie podawali, że pili również bimber, piwo smakowe bezalkoholowe, a także padła jednokrotnie odpowiedź „nie wiem” (4%).

Tabela 13. Jaki rodzaj alkoholu próbowałeś/aś?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
piwo	76%	71
szampan	45%	42
wino	29%	27
wódka	26%	24
likier, nalewka	15%	14
whisky	15%	14
inny	4%	4

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Badania wykazały, że spośród uczniów, którzy spożywali alkohol, zdecydowana większość nie doświadczyła w związku z tym żadnych przykrych konsekwencji (84 osoby, tj. 88%). Wśród deklarowanych negatywnych doświadczeń najczęściej odpowiedzi padło na problemy rodzinne (4 osoby, tj. 4%). Na kłótnię lub bójkę wskazały 3 osoby (3%), z kolei po 1 osobie doznało problemów finansowych, problemów z Policją, wypadku lub uszkodzenia

ciała oraz pogorszenia relacji koleżeńskich (1%). 4 osoby wybrały odpowiedź „inne”, wśród których wymieniony został kac (4%).

Tabela 14. Czy miałeś/aś jakieś przykre doświadczenia związane ze spożywaniem alkoholu?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie miałem/am przykrych doświadczeń	88%	84
problemy w rodzinie	4%	4
inne	4%	4
kłótnia lub bójka	3%	3
wypadek lub uszkodzenie ciała	1%	1
problemy z Policją	1%	1
problemy finansowe	1%	1
pogorszenie relacji koleżeńskich	1%	1
problemy w szkole	0%	0

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

PROBLEM PRZEMOCY

Wyniki badań ogólnopolskich dotyczące krzywdzenia dzieci są niepokojące: siedmiu na dziesięciu nastolatków w wieku 11-17 lat doświadczyło w swoim życiu przynajmniej jednej z siedmiu kategorii krzywdzenia, przemocy ze strony bliskich dorosłych doświadczyło 41%, a świadkami przemocy domowej było 15% badanych uczniów¹⁹. Doświadczenie przemocy w rodzinie niesie za sobą poważne konsekwencje zarówno w okresie dorastania jak i w dorosłym życiu. Mając na uwadze szeroko dostępną wiedzę o następstwach stosowania przemocy wobec dzieci, szczególnie niepokojące jest to, że część społeczeństwa nadal aprobuje stosowanie kar cielesnych w procesie wychowania. Z *Raportu Rzecznika Praw Dziecka* z 2017 roku wynika, że połowa Polaków uważa (52%), iż są sytuacje kiedy dziecko należy ukarać kłapssem, a zdecydowani przeciwnicy takich zachowań stanowią jedynie co piątą społeczeństwa (21%)²⁰. Liczne konsekwencje zarówno dla zdrowia fizycznego, jak i psychicznego niesie za sobą również przemoc rówieśnicza – najczęściej doświadczana przez dzieci i młodzież kategoria wiktyimizacji. Skalę zjawiska przemocy rówieśniczej prezentuje „Ogólnopolska diagnoza skali i uwarunkowań krzywdzenia dzieci” zrealizowana przez *Fundację Dajemy Dzieciom Siłę* w 2018 roku. Skala zjawiska jest bardzo duża: ponad połowa uczniów (57%) padła ofiarą przynajmniej jednej formy przemocy rówieśniczej, najczęściej

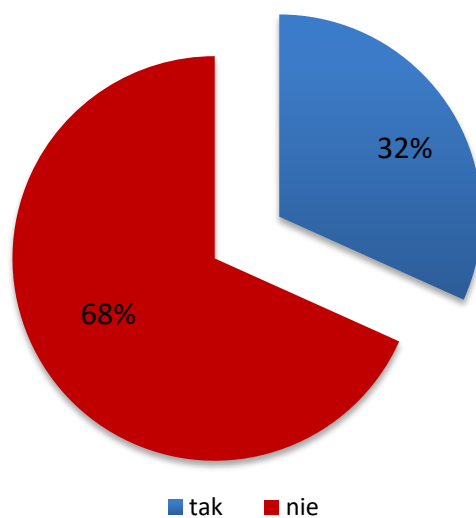
¹⁹Ogólnopolska diagnoza skali i uwarunkowań krzywdzenia dzieci: raport z badań, Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę, Warszawa 2018.

²⁰Jarosz E., *Przemoc w wychowaniu – czas z tym skończyć!* Raport Rzecznika Praw Dziecka, Uniwersytet Śląski 2017.

przemocy fizycznej, w dalszej kolejności przemocy psychicznej, napaści zbiorowej ze strony rówieśników, znęcania się i przemocy na randce²¹. Konsekwencje doświadczania przemocy ze strony rówieśników mogą być tragiczne w skutkach. Do następstw tego należy nie tylko poczucie osamotnienia, czy też obniżenie samooceny, ale także depresja i myśli samobójcze. Biorąc pod uwagę powyższe informacje nie podlega wątpliwości, że diagnoza skali problemu przemocy wobec dzieci powinna być prowadzona systematycznie, aby wiedzieć, jak poważny jest to problem, czy wprowadzane rozwiązania profilaktyczne i pomocowe są skuteczne, i wreszcie aby zaplanować odpowiednie oraz skuteczne działania w zakresie przeciwdziałania przemocy.

Kolejne pytanie zadane respondentom, miało na celu oszacowanie skali problemu przemocy wśród dzieci i młodzieży z gminy Świecie. Uczniów spytano o to, czy zdarzyło im się doświadczyć przemocy. Twierdząco odpowiedział co trzeci ankietowany, tj. 32%.

Wykres 23. Czy zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy?

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci uczniowie, którzy doświadczyli przemocy.

145 osób

²¹ Tamże.

W celu pogłębionej analizy określono również, jakie osoby stosowały przemoc wobec uczniów. Na podstawie udzielonych odpowiedzi możemy stwierdzić, że ankietowani najczęściej doświadczali przemocy ze strony kolegów ze szkoły – przyznało to 65 osób, tj. 49%. Znaczna część respondentów wskazała również na rodzeństwo (37 osób, tj. 28%) oraz znajomych (33 osoby, tj. 25%). Doświadczenie przemocy ze strony rodziców zadeklarowała najmniejsza część badanych – 10 odpowiedzi padło na tatę (8%), a 9 na mamę (7%). Wśród innych odpowiedzi wymieniono kolegów z karate, znajomego mamy oraz kolegę taty (21%).

Tabela 15. Kto stosował wobec Ciebie przemoc?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
koledzy ze szkoły	49%	65
rodzeństwo	28%	37
znajomi	25%	33
inne osoby	21%	28
tata	8%	10
mama	7%	9

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Poniższa tabela przedstawia odpowiedzi uczniów na pytanie o rodzaje doznawanej przemocy. Możemy zauważyć, że:

- przemocy fizycznej doświadczyło 70 uczniów (58%),
- przemocy psychicznej doświadczyło 68 uczniów (56%),
- przemocy seksualnej doświadczyło 12 uczniów (10%),
- zaniedbania doświadczyło 6 uczniów (5%).

Tabela 16. Jakiego rodzaju przemocy doznałeś/aś?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
ktoś cię bił, kopał, szarpał, dusił, popychał, spoliczkował itp.	58%	70
ktoś cię przezywał, groził ci, upokarzał, straszył, wyśmiewał itp.	56%	68
ktoś dotykał cię w miejsca, w które sobie tego nie życzyłeś/aś, ktoś mówił o twoim ciele w sposób który cię zawstydział itp.	10%	12
nie miałeś/aś zapewnionej opieki kiedy byłeś/aś chory/a, wsparcia i	5%	6

pomocy od rodziców/opiekunów kiedy miałeś/aś problemy, dostawałeś/aś zbyt mało jedzenia dlatego przez dłuższy czas byłeś/aś głodny/a itp.

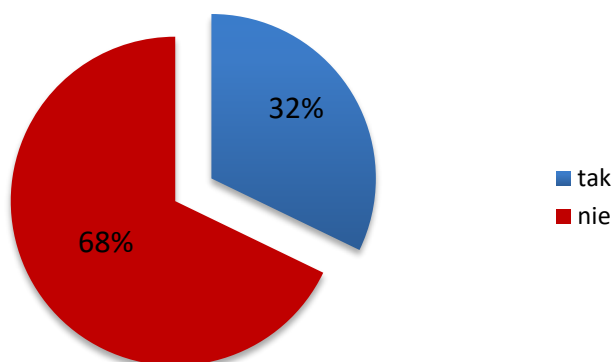
**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Na kolejne pytania odpowiadali wszyscy uczniowie.

457 osób

W kolejnym pytaniu uczniowie zostali poproszeni o określenie tego, czy kiedykolwiek doszło do sytuacji, w której to oni zastosowali przemoc wobec innych osób. Niepokojący jest fakt, że do takiego zachowania przyznało się 32% badanych.

Wykres 24. Czy kiedykolwiek doszło do sytuacji w której zastosowałeś/aś przemoc wobec drugiej osoby?

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci uczniowie, którzy przyznali, że stosowali przemoc.

147 osób

Badani uczniowie w dalszej kolejności zostali poproszeni o określenie rodzaju przemocy, jaką zastosowali. Z odpowiedzi respondentów wynika, że:

- przemoc fizyczną zastosowało 88 uczniów (67%),
- przemoc psychiczną zastosowało 60 uczniów (45%),
- przemoc seksualną zastosowało 9 uczniów (7%).

Tabela 17. Jakiego rodzaju przemoc zastosowałeś/aś?

<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
biłeś/aś kogoś, kopałeś/aś, szarpałeś/aś, dusiłeś/aś, popychałeś/aś, spoliczkowałeś/aś itp.	67%	88
przeżywałeś/aś kogoś, groziłeś/aś komuś, upokarzałeś/aś kogoś, straszyłeś/aś, wyśmiewałeś/aś itp.	45%	60
dotykałeś/aś kogoś w miejsca, w które sobie ta osoba tego nie życzył/a, mówiłeś/aś o czyimś ciele w sposób który ją zawstydział itp.	7%	9

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W dalszej kolejności analizie poddane zostały odpowiedzi uczniów na pytanie o to, wobec kogo zdarzyło im się stosować przemoc. Przeważająca część ankietowanych przyznała się do przemocy wobec swoich rówieśników – wskazało na to 88 osób, tj. 66%. Odpowiedzi 47 respondentów padły również na rodzeństwo (35%), 20 uczniów na inne osoby (15%), a 4 osób na rodziców (3%). W odpowiedzi „inne” uczniowie stwierdzili, że stosowało przemoc m.in. wobec kuzynki czy kolegów.

Tabela 18. Wobec kogo zdarzyło Ci się stosować przemoc?

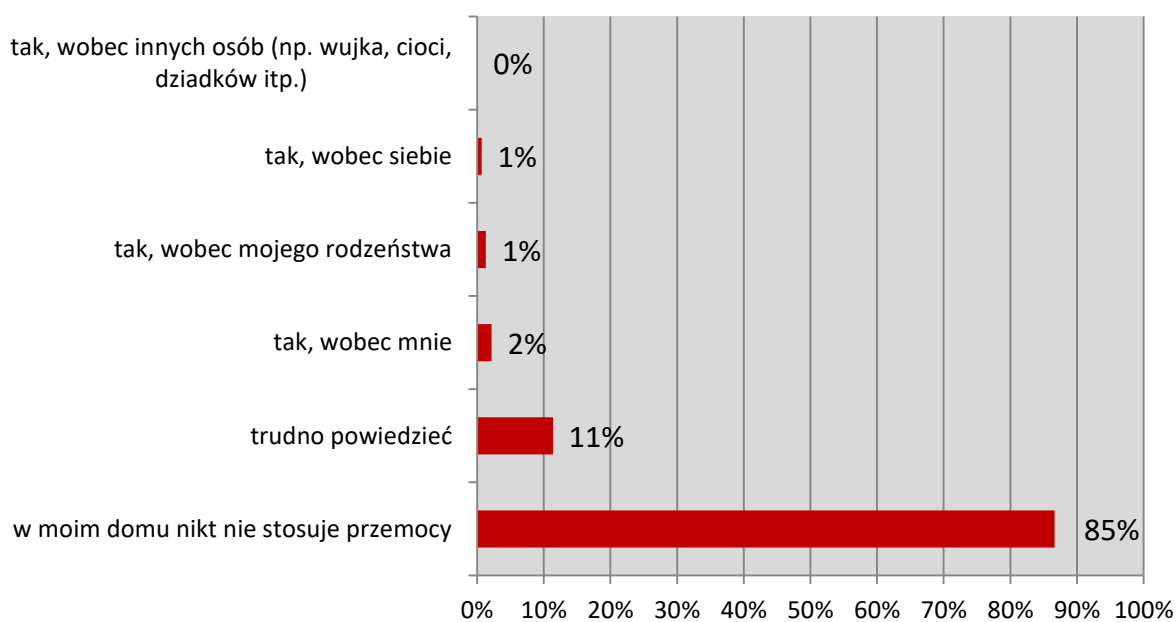
<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
wobec rówieśników	66%	88
wobec rodzeństwa	35%	47
wobec innych osób	15%	20
wobec rodziców	3%	4

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

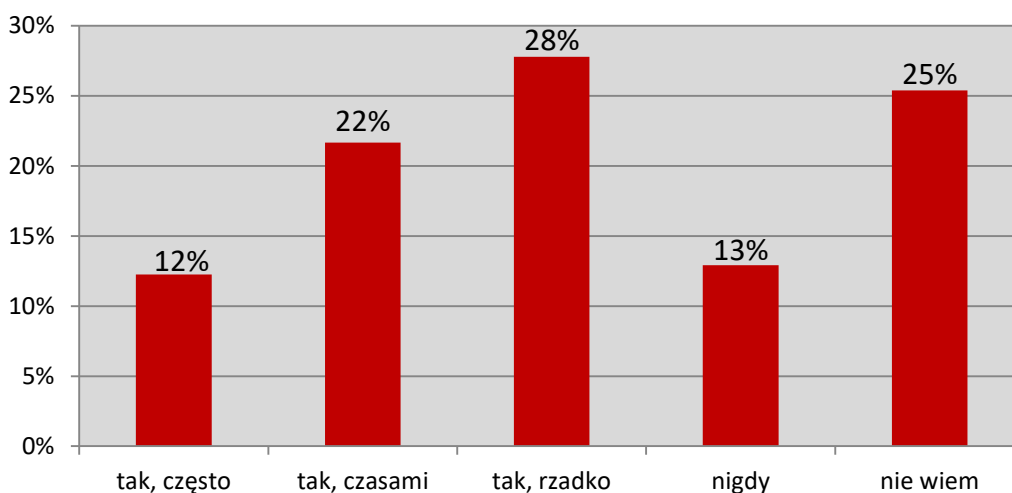
Obraz jaki wyłania się z badania to znaczny odsetek uczniów deklarujących występowanie w swojej szkole przemocy – przyznała to ponad połowa respondentów (62%). Z udzielonych przez 28% uczniów odpowiedzi wynika, że zdarzenia takie w ich szkole mają miejsce rzadko, według 22% - czasami, a zdaniem 12% - często

Z uzyskanych w procesie badawczym odpowiedzi wynika, że problem przemocy występuje w 4% domów uczniów. 2% wskazało na stosowanie przemocy wobec nich samych, a równo po 1% na to, że osobami jej doświadczającymi jest ich rodzeństwo oraz przemoc jest stosowana pomiędzy członkami rodziny. Jednocześnie możemy zauważyć, że aż 11% uczniów miało trudność w określeniu tego, czy w ich domu występuje przemoc

Wykres 25. Czy w Twoim domu członkowie rodziny stosują przemoc?

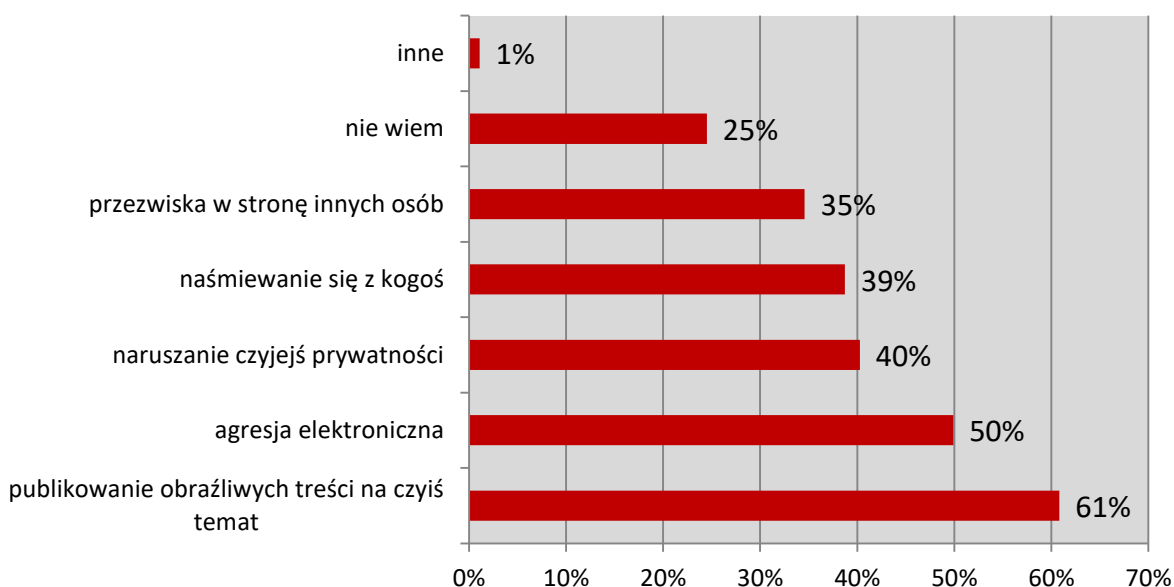

Wykres 26. Czy w Twojej szkole występuje problem przemocy między uczniami?

Kolejne pytanie zadane uczniom odnosiło się do problemu cyberprzemocy i miało na celu zweryfikowanie, czy uczniowie mają wiedzę, czym to zjawisko jest. Uzyskany w procesie badawczym materiał pokazał, że część młodych mieszkańców gminy Świecie nie ma na ten temat świadomości. Na przewiska w stronę innych osób wskazało tylko 35%, na naśmiewanie się z kogoś - 39%, a na naruszanie czyjejś prywatności - 40%. Najczęściej zaznaczaną odpowiedzią okazało się publikowanie obraźliwych treści na czyjś temat (61%) oraz agresja elektroniczna (50%). 25% ankietowanych przyznało, że nie ma w tym zakresie wiedzy.

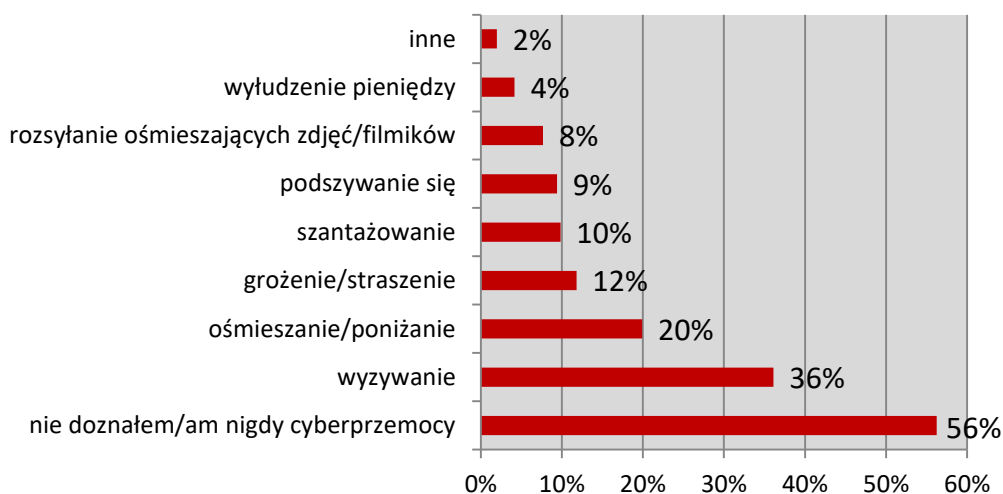
Wykres 27. Czym według Ciebie jest cyberprzemoc?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Aby ocenić skalę zjawiska cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży z gminy Świecie, poprosiliśmy ankietowane osoby o udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy zdarzyło im się doświadczyć, którejs z niżej wymienionych form cyberprzemocy. Z deklaracji uczniów wynika, że wyzywania doznało 36%, 20% ośmieszania/poniżania, 12% grożenia/straszenia, 10% szantażowania, 9% podszywania się, 8% rozsyłania ośmieszających zdjęć/, natomiast 4% wyłudzenia pieniędzy.

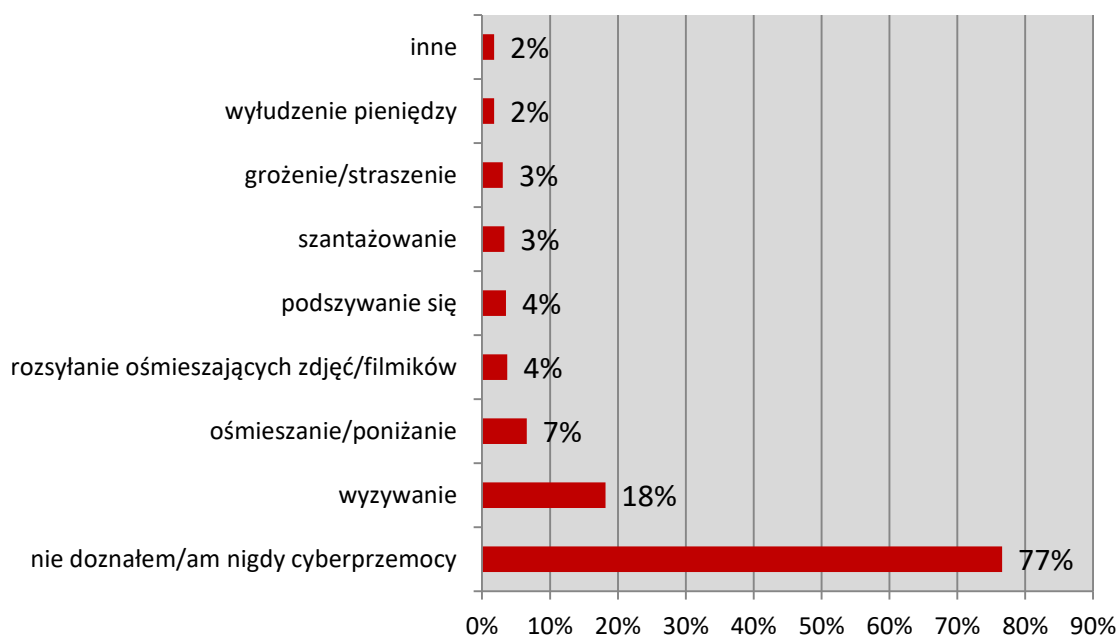
Wykres 28. Czy doznałeś/aś kiedykolwiek, którejs z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Uczniów spytano również o to, czy stosowali kiedykolwiek w życiu, którąś z niżej wymienionych form cyberprzemocy. Do takiego zachowania przyznało się 23% badanych, wśród których najwięcej osób wskazało na wyzywanie (18%). Znacznie mniej odpowiedzi padło na ośmieszanie/poniżanie (7%), rozsyłanie ośmieszających zdjęć/filmików (4%), podszywanie się (4%), szantażowanie (3%), grożenie/straszenie (3%) oraz wyłudzenie pieniędzy (2%).

Wykres 29. Czy stosowałeś/aś kiedykolwiek, którąś z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

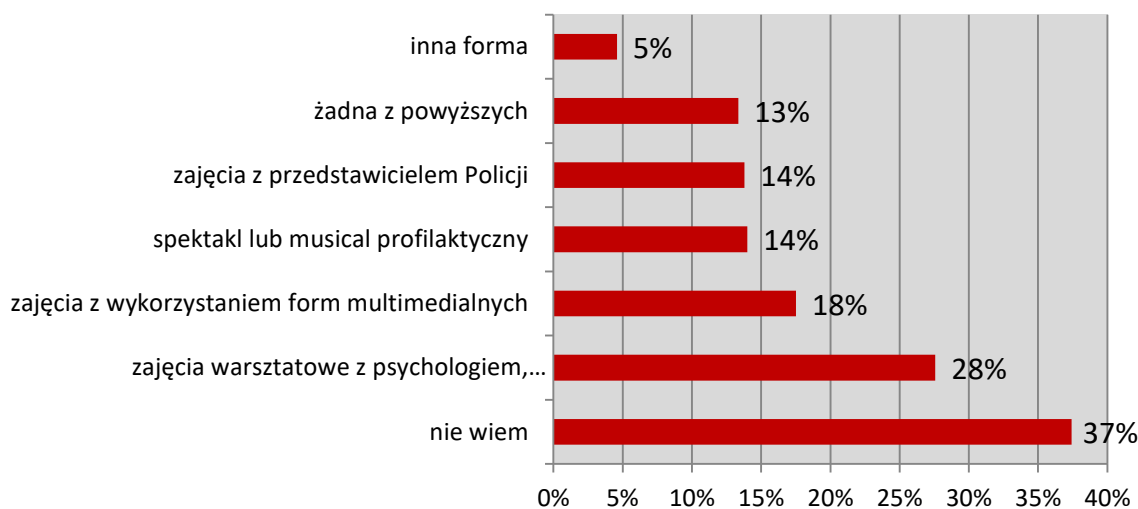
DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE

Występowanie wielowymiarowych konsekwencji zachowań ryzykownych podejmowanych przez młodych ludzi niesie za sobą konieczność realizowania systematycznych działań profilaktycznych. Wśród następstw używania przez dzieci i młodzież substancji psychoaktywnych, doświadczania, czy stosowania przemocy lub podejmowania innych zachowań ryzykownych wymienić można wzrost skali zaburzeń zachowania, straty ekonomiczne, wizerunkowe, konsekwencje prawne, zaburzenia relacji społecznych, uzależnienia, koszty ekonomiczne (np. leczenia, rehabilitacje), problemy edukacyjne, czy też zawodowe. Standardy skutecznej profilaktyki wskazują, że do zapewnienia trwałych rezultatów wskazane jest aby prowadzone działania profilaktyczne realizowane były z udziałem całej społeczności, a zwłaszcza rodziców i aby programy przeprowadzane były w trakcie wielu spotkań, przez wiele lat. Profilaktyka nie powinna opierać się na straszeniu, ale przekazywaniu rzeczywistej wiedzy, być dostosowana do wieku odbiorcy, a ich podstawą musi być rzetelnie przeprowadzona diagnoza. Co istotne, dla zwiększenia skuteczności, konieczne jest wykorzystanie w realizowanych działaniach profilaktycznych lokalnych mediów oraz technologii cyfrowych, a także podnoszenie

dydaktycznych i profilaktycznych umiejętności nauczycieli, pedagogów oraz psychologów szkolnych²².

W dalszej części raportu zaprezentowane zostały odpowiedzi uczniów z gminy Świecie na pytania dotyczące podejmowanych w szkole działań profilaktycznych. Interesowało nas jaka forma zajęć profilaktycznych jest dla ankietowanych najciekawsza/najefektywniejsza. W tej kwestii wyniki kształtują się następująco: 28% uznaje za najciekawsze i najefektywniejsze zajęcia warsztatowe z psychologiem, pedagogiem lub innym specjalistą, 18% zajęcia z wykorzystaniem form multimedialnych, po 14% spektakle lub musicale profilaktyczne oraz zajęcia z przedstawicielami Policji. Co trzeci respondent wskazał na odpowiedź "nie wiem", natomiast 13% stwierdziło, że żadna z wymienionych form nie byłaby dla niego ciekawa/efektywna. Wśród wymienianych innych form zajęć profilaktycznych, znalazły się m.in. zajęcia plastyczne i quizy (5%).

Wykres 30. Jaka forma zajęć profilaktycznych jest wg Ciebie najciekawsza/najefektywniejsza?

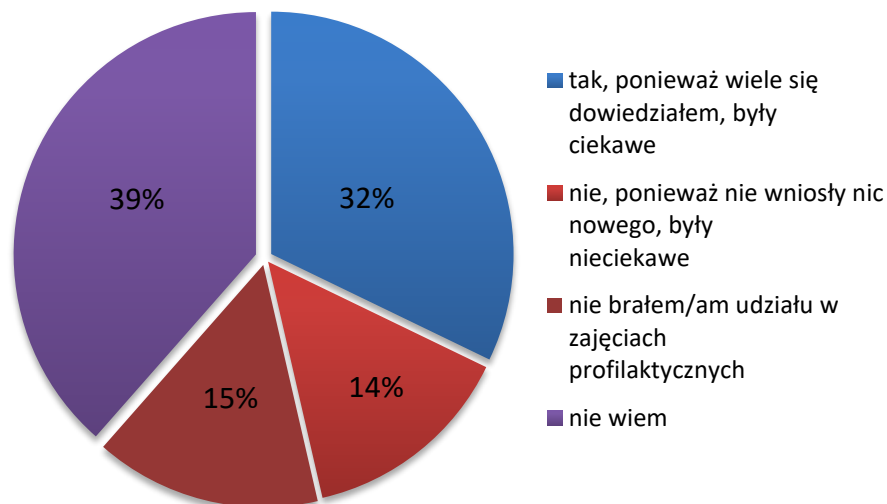
**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Ostatnie pytanie zadane respondentom, dotyczyło zajęć profilaktycznych organizowanych w szkołach i miało na celu zweryfikowanie opinii młodych ludzi na ich temat. Pozytywne jest to, że zdaniem 32% uczniów prowadzone zajęcia profilaktyczne spełniają swoje zadanie, ponieważ badani wiele się dowiedzieli i były one ciekawe. 15% respondentów nie brało udziału takich zajęciach, a 14% uczniów uważa, że nie wniosły

²²Zachowania ryzykowne nastolatków, koncepcja: Jędrzejko Z. M, Sieroń B. R., Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Warszawa-Milanówek 2017.

one nic nowego i były nieciekawe. Co trzeci uczeń nie potrafił jednoznacznie odpowiedzieć na to pytanie.

Wykres 31. Czy Twoim zdaniem prowadzone zajęcia profilaktyczne spełniają swoje zadanie?

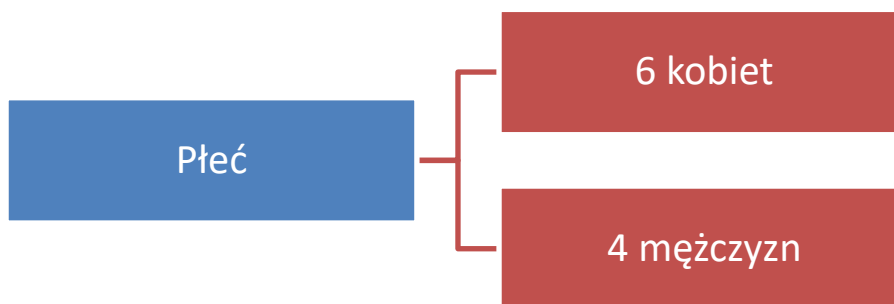
ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD SPRZEDAWCÓW NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH

W badaniu diagnozującym problemy społeczne na terenie gminy Świecie, wzięły udział również osoby pracujące w punktach sprzedaży i podawania napojów alkoholowych. Ich udział w badaniu miał na celu sprawdzenie dostępności alkoholu dla mieszkańców niepełnoletnich oraz będących w stanie nietrzeźwości, a także zweryfikowanie ich wiedzy odnośnie ustawy z dnia 26 X 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi dotyczącej odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu. Ich opinia była ważna również dla oceny skali uzależnienia od alkoholu w Gminie.

STRUKTURA BADANEJ PRÓBY

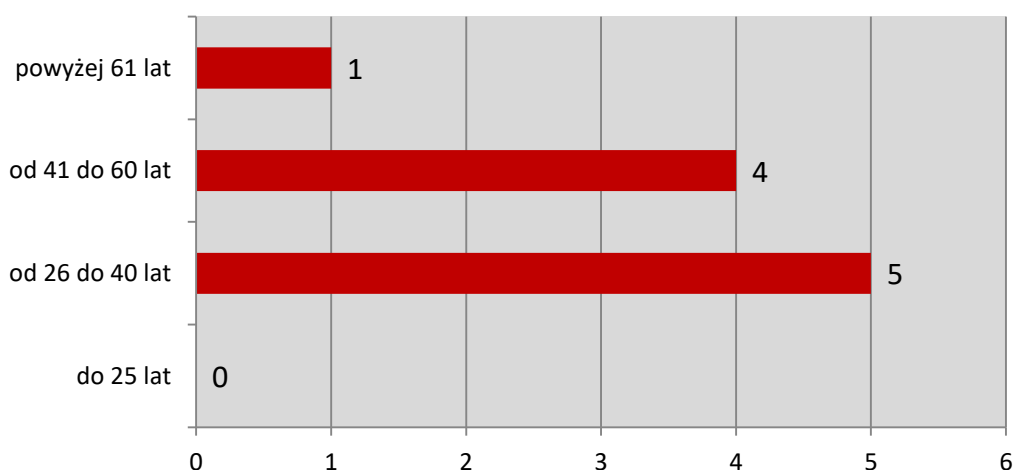
Kwestionariusze ankiet wypełniło 10 sprzedawców napojów alkoholowych. Jak widać na załączonym wykresie, w strukturze płci osób biorących udział w badaniu dominują kobiety – wypełniły one 6 kwestionariuszy.

Rysunek 7. Płeć

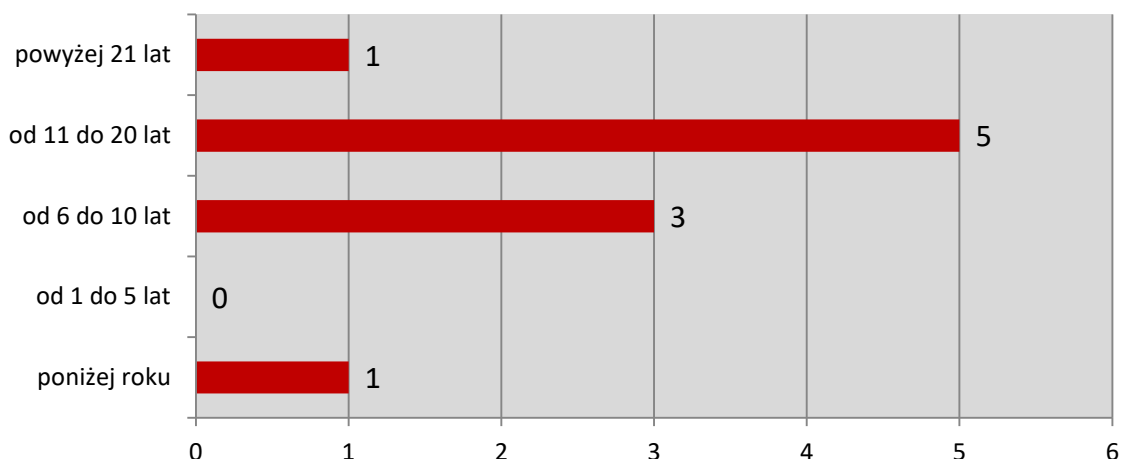
Analizując strukturę wiekową badanej grupy możemy zauważyć, że największy udział w badaniu mają respondenci między 26 a 40 rokiem życia (5 osób). 4 osoby mają między 41 a 60 lat, natomiast 1 ankietowany powyżej 61 lat.

Wykres 32. Pana/i wiek mieści się w przedziale

Spytaliśmy ankietowanych również o to, od ilu lat pracują w punkcie gdzie prowadzona jest sprzedaż alkoholu. Zebrany materiał badawczy wykazał, że 1 respondent pracuje w takim miejscu powyżej 21 lat, 5 badanych od 11 do 20 lat, 3 osoby od 6 do 10 lat, natomiast 1 osoba poniżej roku.

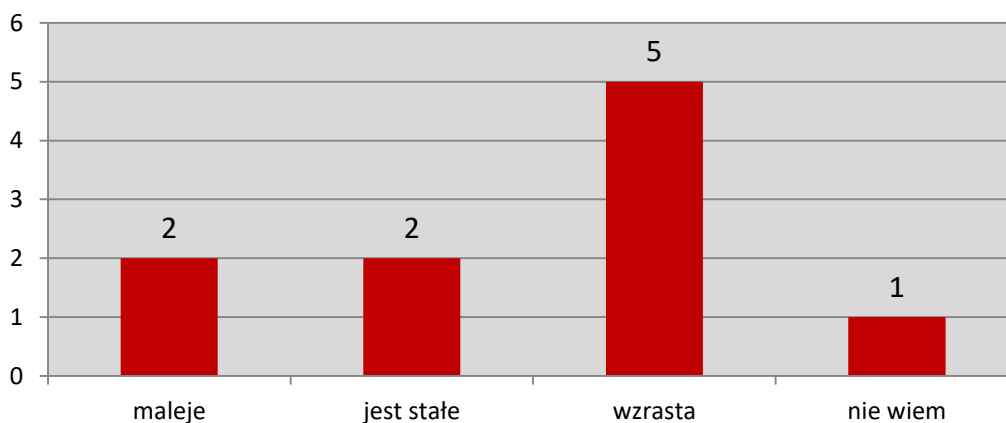
Wykres 33. Od ilu lat pracuje Pan/i w punkcie, gdzie prowadzona jest sprzedaż alkoholu?

PROBLEM UZALEŻNIEŃ Z PERSPEKTYWY SPRZEDAWCÓW

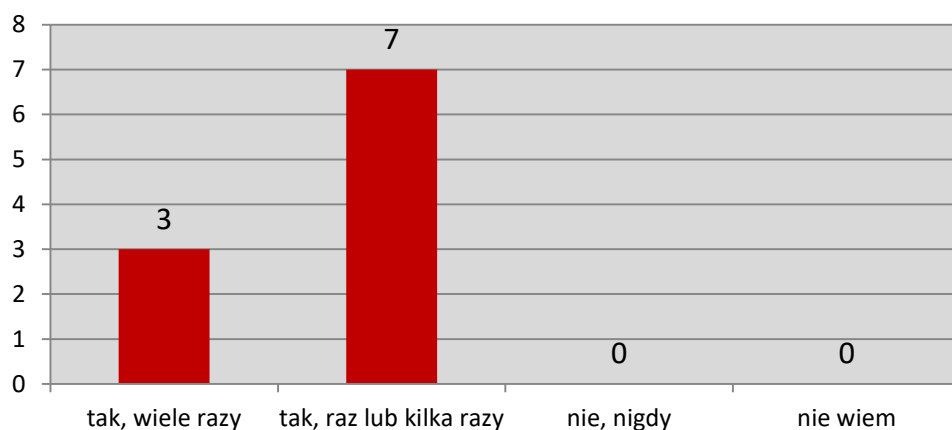
Pytania skierowane do osób pracujących w sklepach na terenie gminy Świecie, miały na celu sprawdzenie ich opinii względem skali spożywania napojów alkoholowych przez mieszkańców, ich dostępności dla osób niepełnoletnich oraz znajomości *Ustawy z dnia 26 X 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi*. W pierwszej kolejności respondentów poproszono zatem, o ocenę poziomu spożycia alkoholu na przestrzeni kilku lat. Uzyskane wyniki badań są następujące: zaledwie 2 ankietowanych zauważyło zmniejszanie się poziomu spożycia, również 2 osoby stwierdziły, że jest ono stałe, a 5 osób uważa, że spożycie alkoholu na przestrzeni kilku lat w gminie Świecie wzrasta. Odpowiedź „nie wiem” zaznaczył tylko 1 respondent.

Wykres 34. Proszę ocenić czy spożycie alkoholu na przestrzeni kilku lat w Pana/i miejscowości

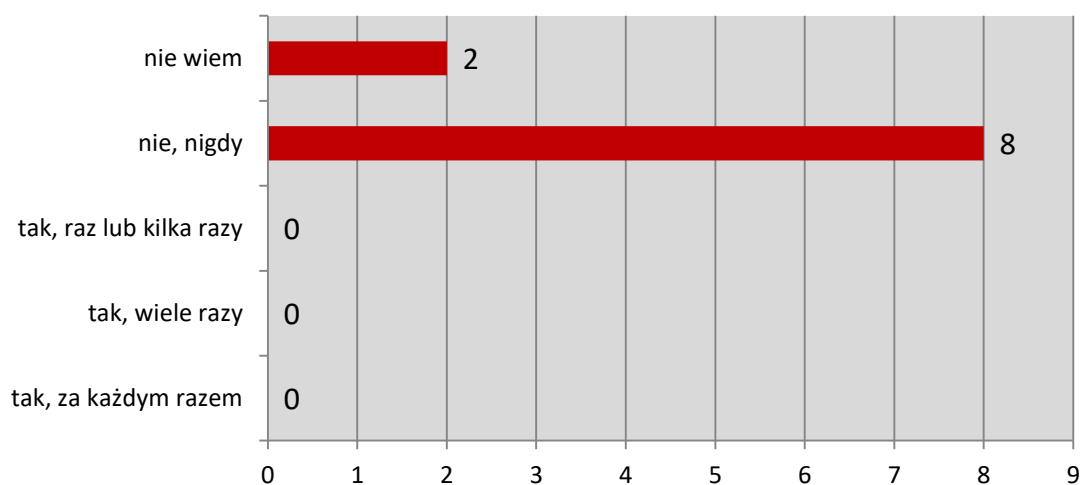
W dalszej kolejności sprzedawców poproszono o ocenę częstotliwości prób zakupu alkoholu przez osoby niepełnoletnie w obsługiwanym przez badanych punkcie. Wszyscy ankietowani sprzedawcy zadeklarowali próby kupna alkoholu przez niepełnoletnich klientów, w tym 3 respondentów stwierdziło, że takie sytuacje w ich Gminie miały miejsce wiele razy, a 7 osób uważają, że zdarzyło się to raz lub kilka razy.

Wykres 35. Czy zdarzyło się Panu/i, że osoba niepełnoletnia chciała kupić alkohol w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie?

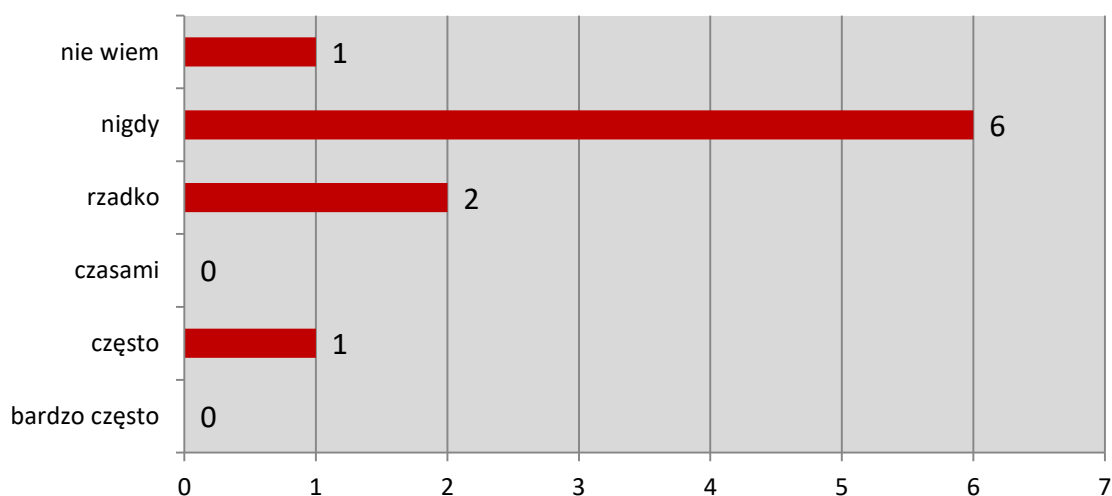
Przeprowadzone badanie wykazało, że żaden respondent nie sprzedał w ciągu ostatnich 12 miesięcy alkoholu osobie niepełnoletniej. 2 osoby przyznały, że nie mają w tym zakresie wiedzy.

Wykres 36. Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać alkohol osobie niepełnoletniej w ciągu ostatnich 12 miesięcy?

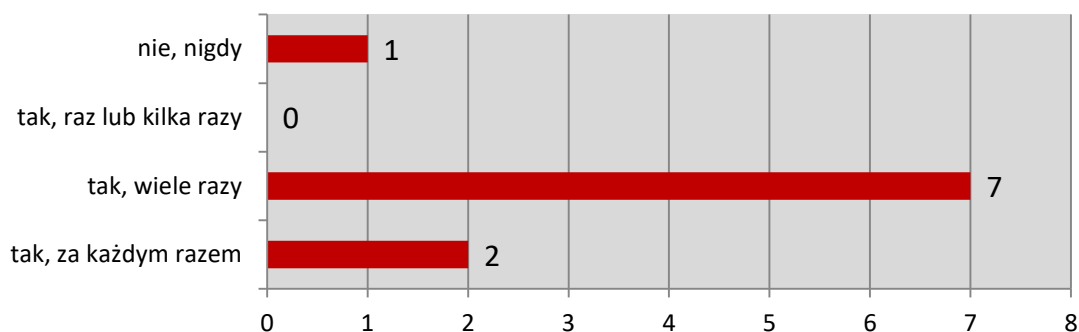
W jednym z pytań respondenci zostali poproszeni o udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy często zdarza się, że ktoś z dorosłych klientów podejmuje interwencję w sprawie sprawdzenia wieku kupujących alkohol. Wśród deklaracji badanych dominuje odpowiedź „nigdy” (6 osób). Na występowanie tego typu sytuacji wskazały tylko 3 osoby – według 1 ma to miejsce często, natomiast 2 osoby przyznały, że dochodzi do takich sytuacji rzadko. 1 osoba nie miała wiedzy w tym zakresie.

Wykres 37. Czy często zdarza się, że ktoś z dorosłych klientów podejmuje interwencję w sprawie sprawdzenia wieku kupujących alkohol?

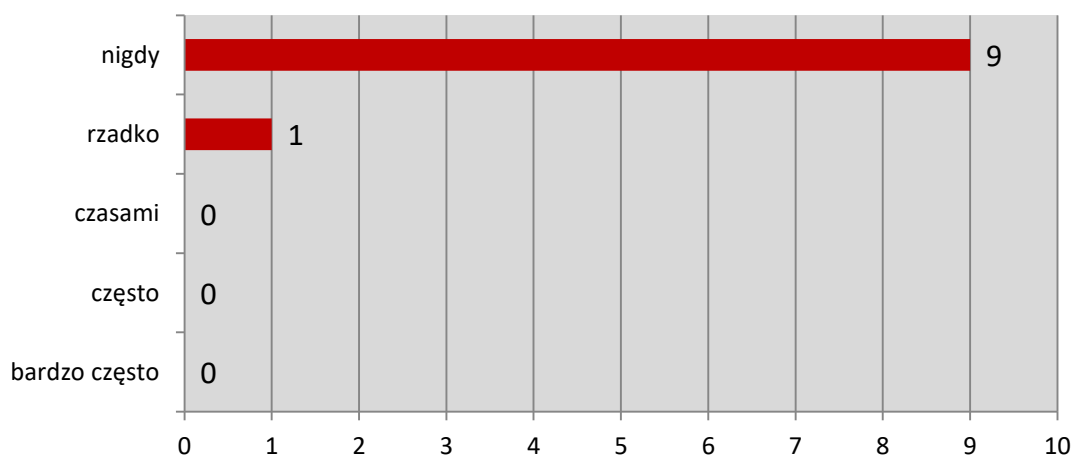
Zgodnie z *Ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi*, sprzedawcy napojów alkoholowych, mają obowiązek kontrolować dokumenty tożsamości klientów, w celu weryfikacji ich pełnoletniości. Na podstawie zebranych danych możemy zauważyć, że większość sprzedawców napojów alkoholowych w gminie Świecie weryfikowało wiek osoby wyglądającej na nieletnią za każdym razem w przypadku braku pewności co do wieku klienta (9 osób). 7 osób stwierdziło, że pytało o dowód osobisty klienta wiele razy i 2 badanych przyznało, że robiło to za każdym razem. 1 ankietowany sprzedawca nie podejmował takich działań.

Wykres 38. Czy zdarzyło się Panu/i kiedykolwiek pytać o dowód osobisty klienta, nie mając pewności czy jest pełnoletni?

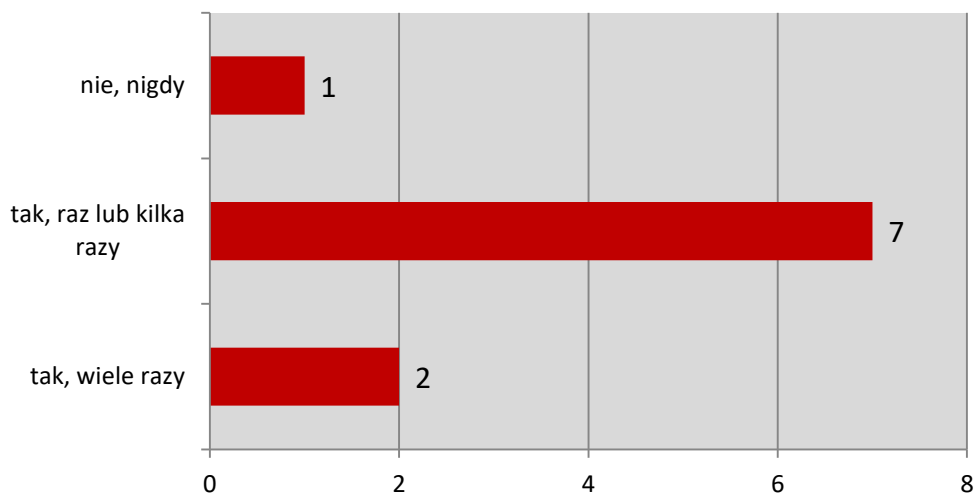
Biorąc pod uwagę, że zdarzają się sytuacje, w których rodzice wysyłają swoje dzieci do sklepu, aby te kupiły dla nich alkohol, spytaliśmy respondentów o to, czy sprzedali oni alkohol osobom nieletnim, w sytuacji, gdy chciała ona kupić alkohol dla swoich rodziców. W tym przypadku respondenci byli praktycznie jednomyślni – 9 osób zaznaczyło odpowiedź „nigdy”, natomiast 1 osoba przyznała, że do takich sytuacji dochodzi rzadko.

Wykres 39. Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać alkohol osobom nieletnim, w sytuacji, gdy osoba ta chciała kupić alkohol dla rodziców?

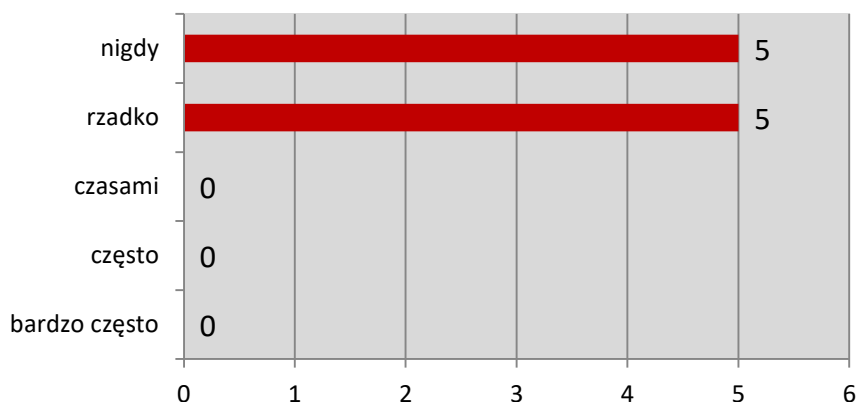
Na podstawie zebranych danych możemy zauważyć, że sytuacja, w której osoba nietrzeźwa próbowała kupić alkohol w obsługiwanym przez badanych punkcie, zdarzyła się 2 osobom wiele razy, 7 respondentom raz lub kilka razy, natomiast 1 badanemu - nigdy.

Wykres 40. Czy zdarzyło się Panu/i, że osoba nietrzeźwa próbowała kupić alkohol w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie?

Następnie respondentom zadaliśmy pytanie o to, jak często zdarza im się wzywać policję z powodu zakłócenia porządku przez osobę znajdującą się pod wpływem napojów alkoholowych, na terenie punktów sprzedaży alkoholu lub w jego najbliższej okolicy. 5 respondentów stwierdziło, iż takie sytuacje mają miejsce rzadko, natomiast pozostałe osoby nie miały potrzeby wzywania policji (5 osób).

Wykres 41. Jak często zdarza się Panu/i wzywać policję z powodu zakłócenia porządku przez osobę pod wpływem alkoholu na terenie punktu sprzedaży alkoholu lub w jego najbliższej okolicy?

Kolejne pytanie skierowane do sprzedawców napojów alkoholowych miało na celu zbadanie wiedzy respondentów na temat ustawowych zakazów sprzedaży alkoholu. Na podstawie zebranych danych widzimy, że niemal wszyscy sprzedawcy biorący udział

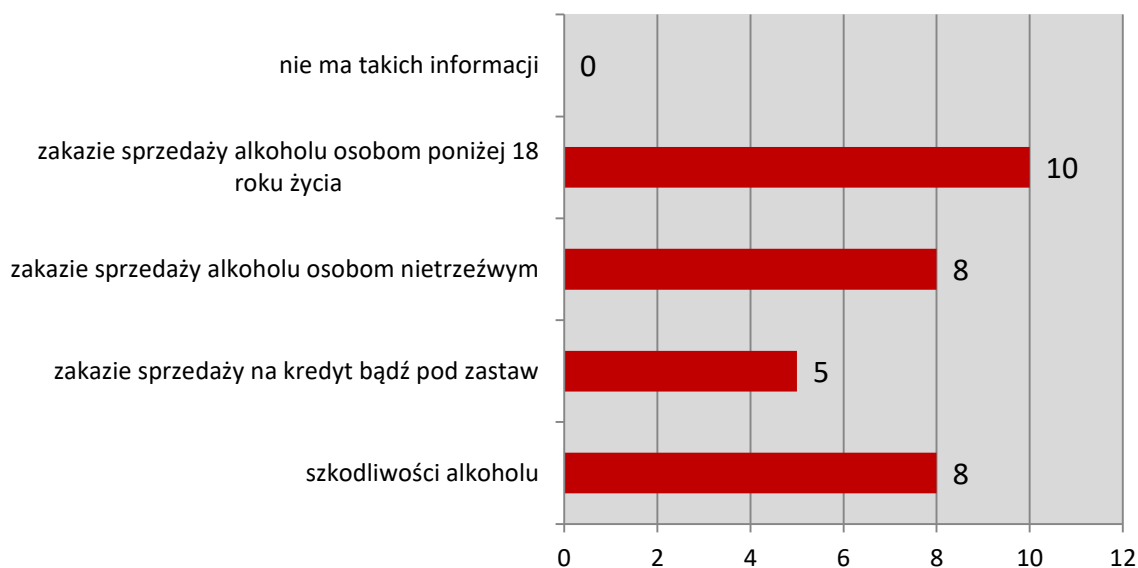
w badaniu mają na ten temat prawidłową wiedzę – stwierdzili oni, że zabrania się sprzedaży napojów alkoholowych osobom nietrzeźwym, niepełnoletnim oraz na kredyt lub pod zastaw (9 osób).

Wykres 42. Komu zabrania się sprzedaży i podawania napojów alkoholowych według ustawy z dnia 26 X 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi?

Właściciele punktów sprzedających napoje alkoholowe, mają obowiązek umieścić w widocznym miejscu w swoim sklepie informację o szkodliwości alkoholu. Badanie ankietowe pokazało, że taka wiadomość widnieje prawie we wszystkich sklepach (8 punktów). Występowanie informacji o zakazie sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18 roku życia zadeklarowali wszyscy respondenci (10 osób), o zakazie sprzedaży osobom nietrzeźwym – 8 badanych, natomiast informacji o zakazie sprzedaży na kredyt bądź pod zastaw – 5 osób.

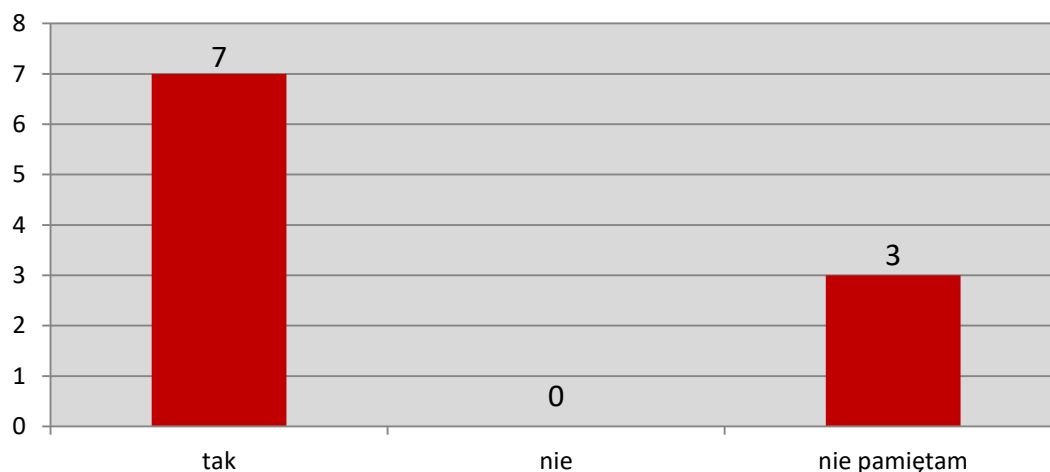
Wykres 43. Czy w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie znajdują się informacje na temat:

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

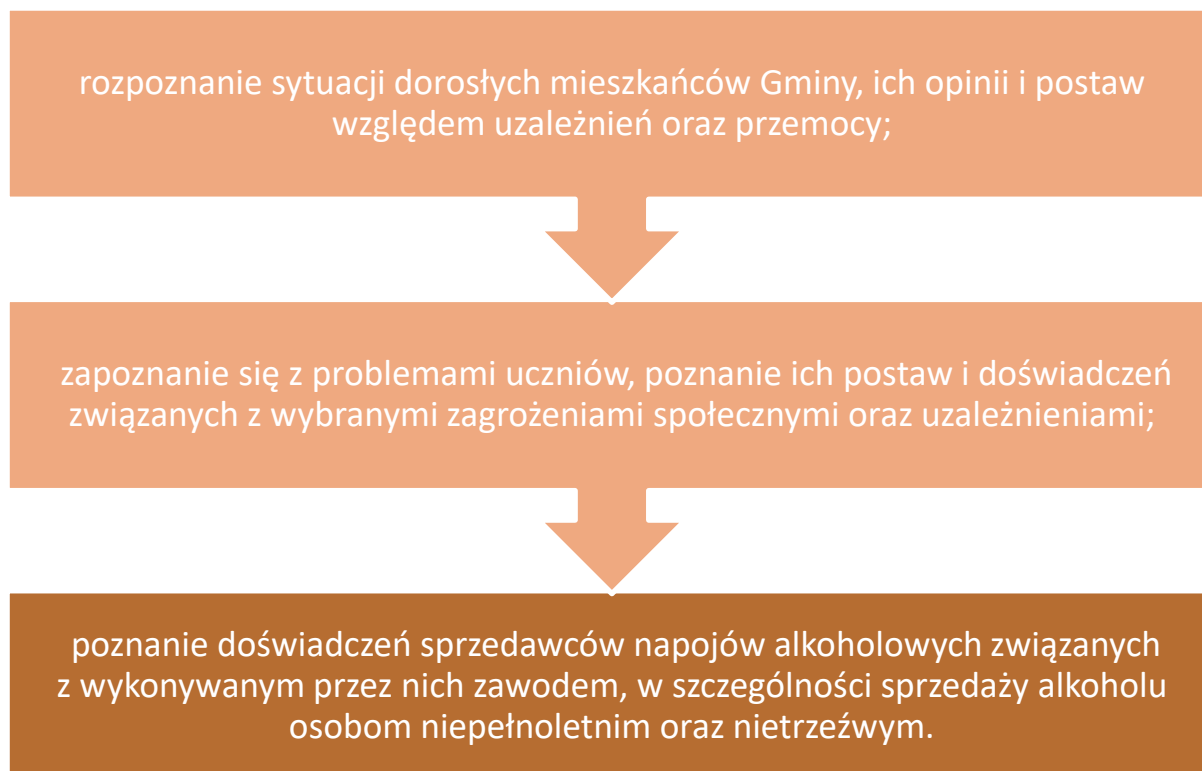
Poniższy wykres przedstawia odpowiedzi respondentów na pytanie „czy brał/a Pan/i udział w szkoleniu dotyczącym odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu?”. Możemy zauważyć, iż udział w takim szkoleniu zadeklarowało 7 sprzedawców, a 3 osoba przyznały, że nie pamiętają swojego udziału w takim szkoleniu.

Wykres 44. Czy brał/a Pan/i udział w szkoleniu dotyczącym odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu?

WNIOSKI I REKOMENDACJE PROFILAKTYCZNE

Celem badania było przedstawienie aktualnych problemów występujących w środowisku lokalnym takich jak: uzależnienie od alkoholu, narkotyków, papierosów i e-papierosów oraz problem przemocy i cyberprzemocy w odniesieniu do opinii dorosłych mieszkańców, dzieci i młodzieży oraz osób pracujących w punktach sprzedaży napojów alkoholowych. Cel ten został osiągnięty w toku weryfikacji zebranego materiału badawczego, będącego podstawą do opracowania wniosków i rekomendacji, które następnie posłużą do tworzenia różnego rodzaju programów pomocowych zmierzających do poprawy sytuacji na terenie gminy Świecie, w tym jakości życia jej mieszkańców. Przeprowadzona diagnoza oraz analiza danych umożliwiła:

W oparciu o dokonaną analizę problemów społecznych zostały sformułowane rekomendacje. W dalszej części raportu znajduje się podsumowanie wniosków z badania diagnozującego aktualne problemy społeczne występujące na terenie gminy Świecie wraz z rekomendacjami co do dalszych działań profilaktycznych skierowanych do uczniów i mieszkańców Gminy oraz instytucji, których celem jest profilaktyka.

DOROŚLI MIESZKAŃCY PROBLEM ALKOHOLOWY

Wnioski i podsumowanie wyników badań

Skala spożywania alkoholu

- Analizując uzyskane w tym obszarze dane widzimy, że spożywanie alkoholu zadeklarowała zdecydowana większość dorosłych mieszkańców gminy Świecie, tj. 82%. Wśród nich co czwarta osoba sięga po niego w sposób okazjonalny, czyli kilka razy w roku (24%).
- Z częstotliwością wskazującą na picie ryzykowne, czy też szkodliwe (kilka razy w tygodniu lub codziennie) po alkohol sięga blisko co piąty badany mieszkaniec (19%). Codzienne picie alkoholu zadeklarowało 10% mieszkańców.

Wykonywanie obowiązków służbowych pod wpływem alkoholu

- Zebrany materiał badawczy wykazał, że część mieszkańców Gminy wykonywała swoje obowiązki służbowe pod wpływem alkoholu. Do takiego zachowania przyznało się 12% respondentów (*spośród całej próby badawczej, tj. 154 osób*), przy czym 2% zadeklarowało, że zdarza im się to często.

Prowadzenie pojazdów pod wpływem alkoholu

- Na szczególną uwagę zasługuje fakt, że do kierowania pojazdem pod wpływem alkoholu przyznało się 7% respondentów (*spośród całej próby badawczej, tj. 154 osób*). Po 2% stwierdziło, że zdarza się to sporadycznie i często, z kolei 5%, że do takiej sytuacji doszło jednokrotnie.
- Niepokojące jest to, że prawie co trzeci ankietowany był świadkiem na terenie swojej miejscowości sytuacji prowadzenia pojazdu przez osobę znajdującą się pod wpływem alkoholu w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem (32%), co może wskazywać na występowanie na terenie Gminy problemów w tym zakresie.

Spożywanie alkoholu w ciąży

- Podczas realizacji działań profilaktycznych warto poszerzyć wiedzę mieszkańców odnośnie tematyki FAS. Badania wykazały bowiem, że 10% respondentów nie ma wiedzy na temat szkodliwości picia alkoholu w ciąży na rozwój dziecka.

- Z analizy danych wynika również, że w ciągu ostatnich 12 miesięcy świadkiem spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży na terenie swojej miejscowości był stosunkowo wysoki odsetek respondentów, tj. 26%.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Inicjowanie współpracy pomiędzy instytucjami oraz organizacjami działającymi w obszarze uzależnień.
- Organizowanie szkoleń i kursów mających na celu podnoszenie kompetencji zatrudnionej kadry oraz zaangażowanie tych podmiotów w prowadzenie kampanii społecznych. Ważne przed przeprowadzeniem szkoleń, jest przekazanie grupom, które mają być objęte szkoleniem, krótkich ankiet mających na celu zbadanie ich potrzeb szkoleniowych.
- Wspieranie istniejących miejsc wsparcia środowiskowego dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym, w tym poprzez wdrażanie standardów udzielania pomocy, realizacje działań konsultacyjno-superwizyjnych dla osób pracujących z dziećmi.
- Przeprowadzenie zajęć profilaktycznych w szkołach (wśród starszych uczniów), poświęconych bezpieczeństwu na drogach, z uwzględnieniem właściwych zachowań i postaw wobec uczestnictwa w ruchu drogowym pod wpływem napojów alkoholowych.
- Kontynuowanie ścisłej współpracy z Policją, na przykład w celu rozpowszechniania przez nich ulotek, broszur i materiałów edukacyjnych podczas kontroli drogowych na temat wpływu alkoholu na organizm.
- Prowadzenie punktu konsultacyjnego dla osób uzależnionych i ich rodzin. Warto mieć przy tym na uwadze rekomendacje *Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych*.
- Podjęcie działań skierowanych zarówno do pracodawców jak i pracowników, których celem będzie przedstawienie konsekwencji prawnych podejmowania pracy w stanie nietrzeźwym oraz zagrożeń wynikających z takiej sytuacji.
- Organizowanie szkoleń dla kadry kierowniczej w zakresie adekwatnego reagowania i interwencji wobec pracowników będących w miejscu pracy w stanie nietrzeźwym.
- Przeprowadzenie kampanii informującej o skutkach picia w ciąży, zapoznanie mieszkańców z tematyką FAS – alkoholowego zespołu płodowego oraz uświadomienie kobietom w ciąży konieczności unikania nawet śladowych ilości

alkoholu. Przydatne mogą być plakaty lub ulotki, które będą zawierać informację na ten temat.

PROBLEM PRZEMOCY

Wnioski i podsumowanie wyników badań

Skala przemocy

- Znajomość kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu zadeklarował stosunkowo wysoki odsetek badanych – średnio co piąty ankietowany, tj. 18%.
- Analiza wyników przeprowadzonego pod kątem przemocy w rodzinie badania pozwala stwierdzić, iż problem ten dotyczy bezpośrednio 10% dorosłych mieszkańców gminy Świecie – stwierdzili oni, że w ich domu występuje przemoc.

Stosowanie kar fizycznych wobec dzieci

- Analiza materiału badawczego pod kątem stosowania kar fizycznych wobec dzieci pozwala zauważyć, że średnio co czwarta osoba biorąca udział w badaniu nie wie, czy jest to dobra metoda wychowawcza, czy też nie, lub ma do niej pozytywny stosunek (24%). Należy wziąć to pod uwagę podczas projektowania działań profilaktycznych wśród dorosłej części społeczności.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Upowszechnienie informacji o miejscach w lokalnej społeczności, w których świadczona jest pomoc medyczna, psychologiczna, prawna, socjalna oraz zawodowa osobom dotkniętym przemocą, za pomocą ulotek, plakatów, broszur i stron internetowych.
- Rozpowszechnienie wśród podmiotów i organizacji biorących udział w procedurze „Niebieskie Karty” plakatu udostępnionego na stronie www.niebieskalinia.pl. Ilustruje on schemat przebiegu całej procedury i ma za zadanie ułatwić szybką orientację w kolejnych etapach jej realizacji. Plakat ten może służyć jako pomoc również osobom dotkniętym problemem przemocy. Znajduje się on w załączniku nr 2, jednak można go zamówić pisząc na adres sekretariat@niebieskalinia.pl lub pod numerem tel. 22 824-25-01.
- Zacieśnianie współpracy z przedstawicielami służb realizujących zadania z zakresu

przeciwdziałania przemocy i wymiaru sprawiedliwości, mającej na celu kierowanie osób stosujących przemoc w rodzinie lub środowisku lokalnym do uczestnictwa w oddziaływaniach zmierzających do zniwelowania problemu. Pomocne może być przeprowadzenie interdyscyplinarnych spotkań, konferencji lub szkoleń, na których obecni będą przedstawiciele wszystkich służb.

- Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli instytucji realizujących działania zapobiegawcze tego typu problemom. Zaleca się również organizowanie i finansowanie szkoleń dotyczących obowiązujących procedur i zasad podejmowania interwencji w przypadku przemocy w rodzinie.
- Tworzenie, wspieranie i finansowanie miejsc pomocy dorosłym i dzieciom oferujących kompleksową pomoc: psychologiczną, terapeutyczną, socjoterapeutyczną, socjalną w przypadku doświadczenia przemocy w rodzinie (np. punkty konsultacyjne, grupy samopomocowe). Informacje o tych miejscach powinny być rozpowszechnione na stronach internetowych i w miejscach publicznych.
- Zwiększenie świadomości dorosłych mieszkańców na temat negatywnych konsekwencji stosowania przemocy w procesie wychowania, przy jednoczesnej edukacji w zakresie innych skutecznych i bezpiecznych dla rozwoju dziecka metod wychowawczych, poprzez warsztaty i zajęcia organizowane dla rodziców oraz przy wykorzystaniu strategii informacyjnej, zarówno w środkach masowego przekazu, jak i w społeczności lokalnej.
- Prowadzenie lokalnych kampanii społecznych, które będą obalać mity i stereotypy na temat przemocy w rodzinie, a także będą opisywać mechanizmy przemocy i uświadamiać ich społeczną szkodliwość.
- Włączanie się w ogólnopolskie akcje/kampanie społeczne mające na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

UCZNIOWIE

PROBLEM AKOHOŁOWY

Wnioski i podsumowanie wyników badań

Skala spożywania alkoholu

- Uzyskane w procesie badawczym odpowiedzi uczniów ze szkół znajdujących się na terenie gminy Świecie pokazują, że po alkohol kiedykolwiek w życiu sięgnął co piąty uczeń, tj. 21%.
- Z przeprowadzonego badania dowiadujemy się również, że większość spośród tych osób ma za sobą jednokrotne spożycie alkoholu, jednakże równo po 2% piło go wiele razy, bądź spożywa go regularnie/codziennie.
- W sposób ryzykowny po alkohol sięgało 5% uczniów z gminy Świecie (*spośród całej próby badawczej, tj. 457 osób*) – zadeklarowali oni spożycie alkoholu 3-4 razy lub więcej w ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie.

Okoliczności spożywania alkoholu

- Przeprowadzone badanie pozwoliło zweryfikować również okoliczności otrzymania/zdobycia alkoholu przez uczniów. Z deklaracji ankietowanych wynika, że znaczna część młodych mieszkańców Gminy miała kontakt z alkoholem, ponieważ dali im go do spróbowania rodzice (54%) oraz ktoś ich poczęstował (34%). 3% uczniów kupiło alkoholu samemu.

Przykre doświadczenia związane ze spożyciem alkoholu

- Analizując odpowiedzi uczniów z gminy Świecie można stwierdzić, że aż 88% z młodych osób spożywających alkohol nie miało związanych z tym faktem przykrych konsekwencji, 4% problemy rodzinne, 3% wskazało na bójkę, po 1 % na wypadek lub uszkodzenie ciała, problemy z policją, finansowe oraz pogorszenie relacji z kolegami/ koleżankami.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Podjęcie działań profilaktycznych na poziomie uniwersalnym wśród dzieci i młodzieży poprzez przeprowadzenie programu rekomendowanego przez Państwową

Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (PARPA) – „*Fantastyczne możliwości*”. Głównym celem programu jest opóźnienie inicjacji alkoholowej wśród dzieci oraz ograniczanie problemów związanych z piciem alkoholu przez dorastających poprzez wzmacnianie rodzinnych, indywidualnych i rówieśniczych czynników chroniących. Wszelkie informacje na ten temat mogą Państwo uzyskać na stronie: <https://programyrekomendowane.pl>.

- Organizowanie zajęć profilaktycznych trwających od 10 do 30 godzin w roku szkolnym. Jak wynika z przeprowadzonych badań, wielogodzinnym działaniom profilaktycznym towarzyszy wzrost pozytywnych zachowań uczniów.
- Przeprowadzenie działań o możliwie najszerszym spektrum, docierającym do wszystkich dzieci i młodzieży, w celu obniżenia liczby uczniów inicjujących we wczesnych latach picie alkoholu. Skuteczne mogą okazać się np. tematyczne godziny wychowawcze, w czasie których opiekunowie będą podejmować działania profilaktyczne: warsztaty edukacyjne, wykorzystanie źródeł multimedialnych, spotkania z ekspertami np. osobami pracującymi z osobami uzależnionymi lub zajęcia wspierające uczniów w rozwijaniu konstruktywnych form radzenia sobie w trudnych sytuacjach.
- Zastosowanie w działaniach profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży strategii informacyjnej, w celu poszerzenia ich wiedzy na temat przyczyn i konsekwencji picia alkoholu oraz umożliwienia młodym ludziom, podejmowania racjonalnych wyborów, popartych znajomością zagadnień związanych z używaniem napojów wysokoprocentowych. By działania z zakresu strategii informacyjnej, przynosiły oczekiwane rezultaty, powinny być realizowane przez kompetentne osoby, które cechuje wiarygodność, umiejętność wybudzania zaufania wśród dzieci i młodzieży i budowania z nimi pozytywnej relacji. Przekazywane informacje, muszą być rzetelne oraz dostosowane do etapu rozwojowego uczniów. Przydatne mogą okazać się również ulotki i plakaty rozpowszechniane wśród dzieci i młodzieży.
- Rozwijanie pozytywnego potencjału rodziny i jednocześnie wzmacnianie czynnika chroniącego, jakim jest pozytywna więź dziecka z rodzicami poprzez realizację warsztatów podnoszących kompetencje wychowawcze rodziców.
- Przeprowadzenie szkoleń dla rodziców podczas których przekazana im będzie wiedza, na temat problemu picia alkoholu, skutków wczesnej inicjacji alkoholowej wśród dzieci oraz możliwości jej zapobiegania. Ryzykowne może być przyzwolenie rodziców na spożywanie przez ich dzieci alkoholu nawet jeśli wydaje im się, że to kontrolują. Rodzice powinni zostać również przeszkoleni w zakresie reagowania, w przypadku

spożywania alkoholu przez dziecko. Warto skorzystać z darmowego przewodnika *Jak rozmawiać z dzieckiem o alkoholu?* dostępnego na stronie trzymajpion.pl. Istotne jest dotarcie do jak największej liczby rodziców oraz realizacja działań profilaktycznych we współpracy z rodzicami na co zwraca uwagę *Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych* w swoich rekomendacjach na 2020 rok.

- Podnoszenie kompetencji nauczycieli, pedagogów szkolnych oraz osób pracujących w świetlicach celem zwiększenia efektywności działań. Należy dążyć do powiązania działań skierowanych ku dzieci i młodzieży z działaniami skierowanymi do ich dorosłego otoczenia - nie tylko rodziców, ale także nauczycieli.
- Wyposażenie nauczycieli, pedagogów szkolnych i psychologów w profesjonalną wiedzę na temat strategii i metod działań profilaktycznych.
- Zastosowanie w działaniach profilaktycznych strategii edukacyjnej, która ma na celu rozwijanie ważnych umiejętności psychologicznych i społecznych. Zaleca się realizowanie ćwiczeń, gier psychoedukacyjnych, czy też warsztatów, które będą rozwijały asertywność, uczyły nawiązywania relacji z innymi ludźmi, radzenia sobie ze stresem, rozwiązywania konfliktów oraz podnosiły poczucie własnej wartości. Programy edukacyjne, konstruowane z wykorzystaniem strategii rozwijania umiejętności życiowych, składają się zazwyczaj z bloków ćwiczeń, w których uczestnicy mogą poznawać własne braki w zakresie różnych umiejętności i zacząć je trenować. Przykłady takich programów stanowią programy znajdujące się w banku programów rekomendowanych, takie jak:

- Rozpowszechnianie wśród uczniów informacji na temat form pomocy w przypadku posiadania w rodzinie osoby uzależnionej. Ważną rolę w diagnozie dzieci dotkniętych tym problemem odgrywają nauczyciele, wychowawcy i opiekunowie w placówkach, którzy poprzez obserwację i dyskretne wywiady powinny zwracać uwagę na symptomy świadczące o tym, że dziecko cierpi z powodu uzależnionego członka rodziny. Pomocne mogą okazać się również warsztaty psychologiczne (np. podczas godzin wychowawczych) polegające na pracy nad samooceną, budowaniem zaufania, ćwiczeniem różnego rodzaju umiejętności potrzebnych do funkcjonowania w grupie,

gry i zabawy pomagające w budowaniu więzi z innymi ludźmi, uczące norm z innymi ludźmi, dające szansę na budowanie pozytywnego wizerunku własnego.

PROBLEM PRZEMOCY

Wnioski i podsumowanie wyników badań

Skala przemocy

- W kontekście przytoczonych danych można wysnuć wniosek, że przemocy kiedykolwiek w życiu doznał znaczny odsetek uczniów ze szkół znajdujących się na terenie Gminy – zadeklarował to co trzeci respondent.
- Warte uwagi jest to, że do stosowania przemocy przyznała się taka sama część uczniów, co do jej doświadczenia (32%).
- Najczęstszym rodzajem doznawanej przez uczniów przemocy okazała się przemoc fizyczna – wskazało na nią 58% ankietowanych (*spośród tych, którzy zadeklarowali doznanie przemocy*). Doświadczenie przemocy psychicznej też zadeklarowała znaczna część, bo 56%.
- Z uzyskanych danych wynika również, że wśród uczniów stosujących przemoc, zdecydowanie dominują osoby stosujące przemoc fizyczną (67% *spośród tych, którzy zadeklarowali stosowanie przemocy*).

Przemoc rówieśnicza

- Na podstawie deklaracji badanych możemy stwierdzić, że problem przemocy w szkołach na terenie gminy Świecie jest widoczny – w swojej szkole dostrzega ją znacznie ponad połowa uczniów (62%). Większość respondentów stwierdziła, że zdarza się to rzadko (28%).

Przemoc domowa

- Wyniki badań wskazują na występowanie przemocy w 4% domów respondentów.
- Warto zwrócić uwagę na to, że 11% badanych trudno ocenić, czy w ich domu występuje problem przemocy. Może to oznaczać, że nie mają oni wystarczającej wiedzy na temat tego problemu lub w ich domu dzieje się coś niepokojącego, jednak nie są pewni co do tego, czy jest przemoc.

Cyberprzemoc

- Z przeprowadzonego wśród uczniów z gminy Świecie badania, wyłania się obraz znacznej części respondentów deklarujących doświadczenie cyberprzemocy. Co trzeci ankietowany zadeklarował doznanie tego problemu (43%).
- Najczęściej doznawanym rodzajem cyberprzemocy okazało się wyzywanie (36%), natomiast na drugim miejscu pod tym względem znalazło się ośmieszanie/poniżanie (20%).
- Warto poszerzyć wiedzę uczniów na temat zjawiska cyberprzemocy. Na pytanie o to, czym jest cyberprzemoc, jej formy nie zostały wskazane przez wielu uczniów, a co czwarty respondent stwierdził, że nie ma a ten temat wiedzy.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Przeprowadzenie zajęć, mających na celu poszerzenie wiedzy z zakresu problematyki przemocy. Zakres kierowanej do uczniów informacji, oprócz konsekwencji stosowania przemocy, powinien zawierać również treści na temat szerokiego spektrum rodzajów przemocy. Zaleca się stosowanie różnych technik i metod, które będą w atrakcyjny i aktywny sposób przekazywały informację. Skuteczne w tym przypadku mogą być metody takie jak: psychodrama (odgrywanie scenek na temat zachowań przemocowych, które pomogą wczuć się w doświadczenia osób będących ofiarą agresji); burza mózgów(stworzenie listy wszystkich zachowań będących aktem przemocy); praca w grupach (znalezienie wspólnych pomysłów rozwiązań problemu przemocy).
- Przekazanie uczniom ulotek bądź plakatów dotyczących hejtu, aby uświadomić im, że to również jest przemoc i może nieść za sobą negatywne konsekwencje zarówno dla osoby będącej sprawcą, jak i osoby będącej ofiarą.
- Włączenie w profilaktykę przemocy rówieśniczej rodziców/opiekunów poprzez informowanie o podejściu szkoły do przemocy, rozwiązań i procedur w tym zakresie oraz wskazywanie działań, które należy podjąć, gdy dziecko doświadcza tego problemu.
- Wprowadzenie na terenie szkoły, jasnych zasad zachowania i konsekwencji ich nieprzestrzegania. Skuteczne zapobieganie działaniom przemocowym jest możliwe tylko wtedy, gdy w szkole funkcjonuje czytelny system norm współżycia społecznego i jasny system konsekwencji w przypadku złamania zasad. Ważne, aby zasady te odnosiły się do traktowania innych w społeczności szkolnej i powstały w wyniku pracy zespołowej uczniów, przy współudziale nauczycieli. Zasady te muszą być konsekwentnie egzekwowane.

- Przekazanie uczniom wiedzy, na temat możliwych form pomocy w przypadku doświadczania przez nich przemocy zarówno w szkole jak i w domu, a także w jaki sposób mogą reagować, jeśli będą świadkiem agresji.
- Prowadzenie zajęć psychoedukacyjnych w klasach takich jak: doskonalenie umiejętności radzenia sobie ze stresem, wzmacnianie poczucia własnej wartości, rozwijanie umiejętności asertywnego zachowania się. Do pożądaných działań w zakresie przeciwdziałania przemocy należą również: trening empatii (ćwiczenia w wyobrażaniu sobie przeżyć i emocji osób doświadczających przemocy), trening atrybucji (świczenia w wyjaśnianiu orczyczyn zachowań konfliktowych z punktu widzenia frugie osoby) oraz symulacje doświadczenia (inscenizowanie różnych sytuacji, aby uczniowie mogli przeżyć i zrozumieć uczucia i działania innych osób).
- Realizacja zajęć integracyjnych w klasach mających na celu budowanie konstruktywnego środowiska wychowawczego, wzmacnianie więzi pomiędzy rówieśnikami, tworzenie związków opartych na partnerstwie, dobrych relacjach i wzajemnym wsparciu.
- Dbanie o klimat szkoły zwłaszcza relacje społeczne – zarówno pomiędzy nauczycielami a uczniami, jak i personelem szkoły a rodzicami, a także wykorzystanie w planowaniu działań służących poprawie klimatu szkoły wyników badań, które mogą być pomocne w określeniu kierunków i celów interwencji (a systematyczne ich prowadzenie może też posłużyć do monitorowania skutków podejmowanych działań). Poprawa klimatu szkoły wymaga zaangażowania wszystkich grup społeczności szkolnej, ponieważ klimat szkoły kształtują praktyki, które są w niej stosowane. Wiele badań wskazuje, że pozytywny klimat szkoły sprzyja adaptowaniu się uczniów do obowiązków i wymagań, jakie stawia im szkoła, przekłada się na lepsze wyniki w nauce oraz zapobiega występowaniu problemów.
- Prowadzenie szkoleń dla nauczycieli, które będą rozwijały u nich kompetencje kierowania klasą oraz umiejętności właściwego reagowania na niekorzystne zachowania uczniów, wzmacniania pożądaných zachowań i formułowania oczekiwań wobec uczniów.

PROFILAKTYKA

Wnioski i podsumowanie wyników badań

Opinia o zajęciach profilaktycznych

- Z zebranych w procesie badawczym danych wynika, że co czwarty uczeń nie brał udziału w zajęciach profilaktycznych lub ocenia je jako nieciekawe i niewnoszące nic nowego (29%).

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Organizowanie i finansowanie dla przedstawicieli placówek pracujących z dziećmi i młodzieżą szkoleń, obejmujących zagadnienia dotyczące skutecznych strategii profilaktycznych oraz podnoszące ich kompetencje w zakresie realizacji warsztatów i zajęć profilaktycznych (w tym programów rekomendowanych).
- Zaleca się również systematyczne prowadzenie badań związanych przede wszystkim z diagnozą zachowań problemowych oraz ewaluacją programów profilaktycznych.
- Zalecanym działaniem jest również rozwój lub tworzenie placówek wsparcia dziennego, które odgrywają istotną rolę w systemie pomocy zwłaszcza dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym i przemocą.

SPRZEDAWCY NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH

Wnioski i podsumowanie wyników badań

Ocena spożycia alkoholu na przestrzeni kilku lat

- Ocena spożycia alkoholu na przestrzeni lat w gminie Świecie przez respondentów nie jest jednoznaczna. Z uzyskanych danych widzimy, że najczęściej badanych uważa, iż spożycie alkoholu wzrasta. Również 2 osoby wskazały na spadek jego spożycia oraz stały poziom, w związku z czym możemy sądzić, że w Gminie nie ma tendencji spadkowej w zakresie spożywania alkoholu.

Sprzedaż napojów alkoholowych osobom niepełnoletnim

- Jeśli chodzi o próby zakupu alkoholu przez osoby niepełnoletnie badanie wykazało, że w gminie Świecie takie sytuacje się zdarzają – przyznali to wszyscy badani. Zdarzyło

się to najczęściej raz lub kilka razy, natomiast pozostali badani stwierdzili, że do takich prób dochodziło wiele razy.

- Niemal wszyscy respondenci stwierdzili, że nie sprzedali oni alkoholu osobie niemającej ukończonych 18 lat (80%). 2 osoby nie wiedzą czy doszło kiedyś do takiej sytuacji (20%).
- Zebrany materiał badawczy wykazał, że nie wszyscy sprzedawcy pytali o dowód osobisty klienta za każdym razem w przypadku braku pewności co do jego pełnoletniości, jednak prawidłowe reakcję zadeklarowała większość z nich (90%).

Sprzedaż alkoholu osobom nietrzeźwym

- Większość sprzedawców biorących udział w badaniu jest zgodnych co do tego, że zdarzało się, iż osoba nietrzeźwa próbowała kupić alkohol w obsługiwanym przez nich punkcie (90%).

Wiedza na temat ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu

- Odpowiedzi respondentów wskazują na to, że niemal we wszystkich punktach sprzedaży alkoholu znajduje się informacja o szkodliwości alkoholu, do której zobowiązuje ustawa (80%).
- Pozytywne jest to, że niemal wszyscy sprzedawcy mają wiedzę na temat ustawowych zakazów sprzedaży i podawania napojów alkoholowych (90%).
- Warto zwrócić uwagę na fakt, iż 70 % badanych deklaruje udział w szkoleniu dotyczącym odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Rekomenduje się zapoznanie pracowników punktów sprzedaży napojów alkoholowych z procedurą skutecznej odmowy, wzmacnianie umiejętności asertywności oraz ukazanie sposobów wspomagających współpracę sprzedawcy z policją.
- Zaleca się przeprowadzenie szkolenia stacjonarnego wśród sprzedawców dotyczącego konsekwencji prawnych, moralnych i społecznych wynikających z nieodpowiedzialnej sprzedaży alkoholu, przy szczególnym uwzględnieniu treści *Ustawy z dnia 26 X 1982 r. O wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi*.
- Zaleca się również przeprowadzenie badania „Tajemniczy Klient” w celu uzyskania pewności, czy sprzedawcy napojów wysokoprocentowych nie sprzedają alkoholu osobom niepełnoletnim. Polega ono na wizycie kontrolowanej w punkcie sprzedaży

alkoholu oraz próbie zakupu alkoholu przez osobę wyglądającą na niepełnoletnią. Specjalnie przeszkoleni audytorzy, jako klienci przeprowadzają zgodnie z wcześniej ustalonym scenariuszem wizytę w wyznaczonym punkcie, a następnie, zaraz po zakończeniu, notują wyniki w odpowiednio do tego przygotowanym kwestionariuszu. Po badaniu zaleca się przeprowadzenie szkolenia terenowego wśród sprzedawców dotyczącego konsekwencji prawnych, moralnych, społecznych wynikających z nieodpowiedzialnej sprzedaży alkoholu²³.

Podsumowanie

Niezbędnym jest określenie celu głównego oraz wywodzących się z niego celów szczegółowych, co w konsekwencji pozwoli na podjęcie określonych działań, skierowanych do konkretnej grupy osób.

Celem głównym Programu jest ograniczenie szkód zdrowotnych i zaburzeń życia rodzinnego, wynikających z używania alkoholu oraz podejmowania innych zachowań ryzykownych przez dzieci i młodzież.

Cel główny realizowany będzie poprzez określone cele szczegółowe:

1. zwiększenie skuteczności działań związanych z profilaktyką, edukacją oraz prewencją głównie wśród młodzieży,
2. zwiększenie dostępności do terapii i rehabilitacji dla osób uzależnionych od alkoholu,
3. poprawa funkcjonowania rodziny, w której występuje przemoc domowa, a także problem nadużywania alkoholu,
4. zapewnienie działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

²³ Źródło: Ośrodek Psychoprofilaktyki Nowa Perspektywa, Szkolenie dla właścicieli oraz punktów sprzedaży alkoholu. Tajemniczy klient.

Cele szczegółowe	Sposoby realizacji	Realizatorzy i partnerzy
1. Zwiększenie skuteczności działań związanych z profilaktyką, edukacją oraz prewencją głównie wśród młodzieży	<p>1.1. Uniemożliwienie dostępności zakupu napojów alkoholowych, osobom niepełnoletnim oraz opóźnienie wieku inicjacji alkoholowej</p> <p>1.2. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w szczególności dla dzieci i młodzieży</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, • Komenda Powiatowa Policji w Świeciu, • Szkoły w gminie Świecie, • Straż Miejska w Świeciu, • Organizacje pozarządowe,
2. Zwiększenie dostępności do terapii i rehabilitacji dla osób uzależnionych od alkoholu	<p>2.1. Uzupełnienie oferty NFZ oraz zapewnienie odpowiedniej pomocy terapeutycznej</p> <p>2.2. Zapewnienie oferty interwencyjnej, motywującej i leczniczej w sytuacji ostrych problemów alkoholowych, w tym zobowiązania do podjęcia leczenia odwykowego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych • Organizacje pozarządowe, • Poradnia Leczenia Uzależnień na terenie Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych
3. Poprawa funkcjonowania rodziny, w której występuje przemoc domowa, a także problem nadużywania alkoholu	<p>3.1. Pomoc rodzinom w rozwiązywaniu problemów życiowych</p> <p>3.2. Zapewnienie wsparcia i pomoc w rozwoju dzieci i młodzieży pochodzących z rodzin dysfunkcyjnych</p> <p>3.3. Udzielenie pomocy rodzinom, w których występuje przemoc</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ośrodek Pomocy Społecznej, • Komenda Powiatowa Policji w Świeciu, • Zespół Interdyscyplinarny, • Zespół Kuratorskiej Służby Zawodowej w Świeciu, • Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Świeciu, • Szkoły w gminie Świecie, • Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Świeciu • Miejsko – Gminna Przychodnia w

		<p>Świeciu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prokuratura Rejonowa w Świeciu • Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Świeciu
<p>4. Zapewnienie działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych</p>	<p>4.1. Zapewnienie większej skuteczności Programu</p> <p>4.2. Wsparcie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych</p> <p>1.3. Obsługa administracyjna, pokrywanie kosztów sądowych, wydawania opinii przez biegłych orzekających w sprawie uzależnienia od alkoholu oraz innych niezbędnych kosztów wynikających z działań Komisji.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, • Ośrodek Pomocy Społecznej w Świeciu, • NZOZ Nowy Szpital w Świeciu, • Komenda Powiatowa Policji w Świeciu, • Szkoły • Straż Miejska w Świeciu

Cel szczegółowy Nr 1: Zwiększenie skuteczności działań związanych z profilaktyką, edukacją oraz prewencją, głównie wśród młodzieży:

Lp.	Zadanie	Działanie
<p><i>Sposób realizacji: 1.1 Ograniczenie dostępności zakupu napojów alkoholowych, osobom niepełnoletnim oraz opóźnienie wieku inicjacji alkoholowej</i></p>		
<p>1.1.1</p>	<p>Ograniczenie dostępności do zakupu alkoholu, dla osób niepełnoletnich poprzez podniesienie poziomu świadomości</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Prowadzenie kampanii edukacyjnych mających na celu ograniczenie możliwości zakupu i spożycia alkoholu przez osoby nieletnie: - szkolenia dla personelu sklepów prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych, - działania prewencyjne i edukacyjne skierowane do personelu dyskotek i klubów młodzieżowych, - udział w ogólnopolskich kampaniach o podobnym charakterze.
		<ul style="list-style-type: none"> • Działania skierowane do dzieci i młodzieży mające na celu opóźnienie inicjacji alkoholowej: - wspieranie programów i przedsięwzięć profilaktycznych, opracowanych i realizowanych przez młodzież, skierowanych do rówieśników, - warsztaty, recitale profilaktyczne oraz informacyjno – edukacyjne dla dzieci i młodzieży
		<ul style="list-style-type: none"> • Dostarczenie dzieciom i młodzieży wiedzy na temat zagrożeń spowodowanych wchodzeniem w ryzykowne sytuacje: - programy informacyjno – edukacyjne, - grupowe zajęcia profilaktyczne o charakterze edukacyjnym dotyczące utrwalania umiejętności psychologicznych, podejmowania racjonalnych decyzji w sytuacji kontaktu z substancjami psychoaktywnymi, radzenia sobie z presją grupy, rozwijania postaw prozdrowotnych, - prowadzenie programów promujących zdrowy styl życia
<p>1.1.2</p>	<p>Administracyjne ograniczenie dostępności do zakupu napojów alkoholowych, osobom niepełnoletnim</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Przeprowadzenie kontroli sklepów i lokali gastronomicznych w zakresie przestrzegania przepisów prawnych (kontrola zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, głównie w miejscach,

		w których przebywa młodzież)
<i>Sposób realizacji: 1.2. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w szczególności dla dzieci i młodzieży:</i>		
1.2.1.	Prowadzenie selektywnej akcji edukacyjnej i informacyjnej, celem zwiększenia świadomości i odpowiedzialności odbiorców realizowanych programów	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększanie świadomości lokalnego społeczeństwa na temat zagrożeń związanych z ryzykownym piciem alkoholu oraz jego nadużywaniem: <ul style="list-style-type: none"> - udział w kampaniach i akcjach ogólnopolskich , - organizowanie lokalnych akcji profilaktycznych wspólnie z jednostkami organizacyjnymi z terenu gminy Świecie
		<ul style="list-style-type: none"> • Promowanie postaw prawidłowo funkcjonującej rodziny: <ul style="list-style-type: none"> - udział w kampaniach i akcjach ogólnopolskich , - organizowanie lokalnych akcji profilaktycznych wspólnie z jednostkami organizacyjnymi z terenu gminy Świecie
		<ul style="list-style-type: none"> • Szkolenia i edukacja w zakresie profilaktyki uzależnienia od alkoholu: <ul style="list-style-type: none"> - szkolenia oraz spotkania dla pedagogów, wychowawców i rodziców w aspekcie problemu przemocy w rodzinie, jako konsekwencja nadużywania alkoholu - szkolenia w zakładach pracy

Cel szczegółowy Nr 2: Zwiększenie dostępności do terapii i rehabilitacji dla osób uzależnionych od alkoholu.

Lp.	Zadanie	Działanie
<i>Sposób realizacji: 2.1. Uzupelnienie oferty NFZ oraz zapewnienie odpowiedniej pomocy terapeutycznej</i>		
2.1.1	Uzupelnienie oferty NFZ oraz zapewnienie odpowiedniej pomocy terapeutycznej	<ul style="list-style-type: none"> • W ramach otwartego konkursu ofert, zakup usług zdrowotnych dla osób uzależnionych od alkoholu we wczesnej fazie uzależnienia oraz po przebytej terapii w ośrodku terapii uzależnień – program „After Care”
<i>Sposób realizacji: 2.2. Zapewnienie oferty interwencyjnej, motywującej i leczniczej w sytuacji ostrych problemów alkoholowych, w tym zobowiązania do podjęcia leczenia odwykowego</i>		
2.2.1.	Wzmocnienie działań związanych z motywowaniem osób uzależnionych, do leczenia, które nie wyrażają zgody na dobrowolne podjęcie terapii	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie działań motywacyjnych wobec osób uzależnionych i ich rodzin, głównie wobec osób, które nie chcą dobrowolnie podjąć leczenia: <ul style="list-style-type: none"> - zapewnienie badań i opinii biegłych sądowych w przedmiocie uzależnienia, - zwiększenie współpracy z Sądem Rejonowym w Świeciu, a także z placówkami odwykowymi

Cel szczegółowy Nr 3: Poprawa funkcjonowania rodziny, w której występuje przemoc domowa, a także problem nadużywania alkoholu

Lp.	Zadanie	Działanie
<i>Sposób realizacji 3.1.: Pomoc rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych</i>		
3.1.1	Bezpośrednie wsparcie dla dzieci i młodzieży wywodzących się z rodzin niewydolnych wychowawczo	<ul style="list-style-type: none"> • Prowadzenie Świetlicy Profilaktyczno – Wychowawczej „Gniazdo” na terenie gminy Świecie
<i>3.2.: Udzielenie pomocy rodzinom, w których występuje przemoc</i>		
3.2.1.	Objęcie pomocą ofiar przemocy domowej	<ul style="list-style-type: none"> • Kompleksowe objęcie pomocą rodziny z problemem przemocy poprzez Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Rodzinie

Cel szczegółowy Nr 4: Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Lp.	Zadanie	Działanie
4.1.	Zapewnienie większej skuteczności Programu	<p>4.1.1. Docieranie z problematyką profilaktyki uzależnień do coraz to szerszych kręgów społeczności lokalnej, np. zakładów pracy na terenie gminy Świecie.</p> <p>4.1.2. Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych</p>
4.2.	Wsparcie Gminnego Programu Profilaktyk i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	<p>4.2.1. Wspomaganie przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Gminnego, wymienionego Programu przez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zapewnienie środków finansowych na szkolenia członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
4.3.	Obsługa administracyjna, pokrywanie kosztów sądowych, wydawania opinii przez biegłych orzekających w sprawie uzależnienia od alkoholu oraz innych niezbędnych kosztów wynikających z działań Komisji.	<p>1.3.1. Kierowanie dokumentacji do biegłego lekarza, sporządzającego opinię w kierunku uzależnienia od alkoholu, niezbędnej do skierowania wniosku do Sądu Rejonowego w Świeciu o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego w trybie stacjonarnym, bądź ambulatoryjnym oraz ponoszenie wszelkich innych kosztów z tym związanych.</p> <p>1.3.2. Ponoszenie kosztów związanych ze szkoleniami członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.</p>

Zasady finansowania Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Finansowanie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dokonywane jest z budżetu gminy, głównie ze środków pochodzących z opłat za zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych.

Członkom Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przysługuje wynagrodzenie w wysokości 10% minimalnego wynagrodzenia ogłaszanego przez Prezesa GUS – za każde posiedzenie.